

достављено 17/7 1890
Ј. Вукотич

ИЗ ПРОШЛОСТИ ВУКОВАРА

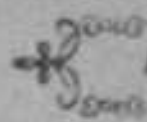
Пб10
753

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
В. М. Бр. 799

ОБЗИРОМ НА ТАМОШЊЕ СРБЕ

НАПИСАО

РИСТО МИХАИЛОВИЋ.

Прештампано из

„Јавора“ за год. 1890.

У БЕОГРАДУ

Поклон
ЈОЦЕ ВУЈИЋА из Сенте
УНИВЕРЗИТЕТ. БИБЛИОТЕЦИ
У БЕОГРАДУ

У Новом Саду
ШТАМПАРИЈА А. ПАЈЕВИЋА.
1890.

ЈОЦЕ ВУЈИЋА
у Сенти

ошавши године 1873. са српском православ-
ном црквено-школском општином вуковарском
у службени одношај, пружи́ла ми се је при-
лика, да давнашњој жељи мојој удовољим и да се
са архивом српске православне цркве вуковарске
упознам. Како нисам држао, да ћу у њој Бог зна
каквих за општу повесницу српску важних старина
наћи, то сам се надао, да ћу у архиви тако углед-
не општине, као што је вуковарска, — која је још
у прошлости столећу и по броју и по стању и по
интелигенцији својих грађана, међу оностраним оп-
штинама српским једно од најодличнијих места за-
узимала, у којој је Србији регент *Јова Гавриловић*
повикао, у којој се је мати нашега *Бранка* родила,
у којој је славни наш *Вук* више година живио и
деловао, *Јоксим Новић* своју дивну „Лазарицу“
спевао, један од првих граматика српских: *Адам*
Драгосављевић, а за тим чувени књижевник наш
Ђорђе Рајковић учитељевали, поц *Димитрије По-*
повић Чоксово „Златотворно село“ преводио, те у
којој је просвећено и родољубиво грађанство нека-
да Вуковом деловању и свакој напредној и родо-
љубивој српској мисли тако успешно пут крчило,

— ипак доста занимивих и за повесницу вуковарских Срба знатних старина наћи, које су вредне труда, да се нађу, од заборава спасу и данашњем нараштају на углед изнесу, па ако ничега другога ради, оно бар да видимо, какви ли смо некад били, а какви смо сада.

Овом згодом нека ми просто буде, узгред осврнути се у кратко на повесницу самога Вуковара, у колико ми је позната.

Вуковар, садања стара столица жупаније сремске, лежећи на последњем северном изданку Фрушке горе, непосредно на ушћу Вуке у Дунав, био је у предхришћанско доба знатна римска насеобина, која се „Согнасит“ звала. Судећи по старинама, које се из онога доба око Вуковара налазе, држало се, да је тај стари град римски, јужно од садање вароши, на бреговима дунавским: Вучедолу или Скендри, према оближњем селу Сотину лежао. Но овоме назору противи се не само стрми и Дунаву неприступачни положај поменутих брегова, него и та околност, да се је у последње време и непосредно у близини садање вароши Вуковара, на више места и то баш на противној западној страни, на старине из римскога доба нашло. Једно од таквих места је без сумње, шумица: „Адица“ звана, која четврт сата западно од Вуковара лежи, и кроз коју се идући на познату задужбину вуковарских Срба: „Добру воду“, пролази, па која данас Вуковарцима најпријатнијим летњим шеталиш-

тем служи. Сваком који кроз ову убаву шумицу прође, мора у очи пасти, да је иста на све стране давно зарушеним окопима испресецана, на којима се данас више стотина година стари храстови дижу. При бољем посматрању тих зарушених окопа онажа се, да су исти у са свим правим потезима, понајвише у великим квадратима постојали, те да нису случајно, него у извесној, по свој прилици обранбеној сврси изведени били. Ово потоње поткрењује и сам згодан положај те, на узвишеном, облом брежуљку лежеће шумице, која је у наоколо реком Вуком тако опасана, да се на исту само преко прилично великих мостова долази. Сам случај је хтео, да се мишљење, по ком сам и сам држао, да је „адица“ у старо доба знаменито место бити морало, у пуној мери обистинило. Једне бурне летње ноћи, пре неколико година, ишчуна ветар, управо близу доброводског прелаза, један од горостасних растова шумице из корена. Том пригодом изађе са жилама тога храста на површину земље множина цигаља и камења, од којих су нарочито прве, по својој величини, дебљини и целој форми са цигљама из римских времена на другима местима нађеним, са свим истоветне. Власник ове шуме, гроф Елц, чувши за овај догађај, дао је одмах затим око тога храста даље копати, но будући, да су се подземне рушевине на далеко у наоколо под оближње храстове простирали, те им се не могаše краја наћи, те се мора-

ло даље копање обуставити. — Осим тога, наишло се неколико година касније, у банти пређе Самфирове, сада пак куће пароха трпињског Миковића у Новом Вуковару, приликом одгртања чардаклија, на стотину великих, дебелих, од земље печених цилиндара, који су један у други тако чврсто улепљени били, да су се једва раставити дали. Неколико тих цилиндара прибавио сам и ја себи, те држим да исти без сумње од каквог водовода из римских времена потичу. Штета, што се копање трагом истога такођер обуставити морало, јер се наишло, да он испод темеља једне, у авлији те куће лежеће зграде, према Дунаву, води. Све ово доказује, да и сама непосредна околица Вуковара, не мање од брегова: Вучедола, Скендре, пак и самог Сотина на старинама из римских времена обилује. Кад се томе у обзир узме, да Вуковар од поменутих брегова далеко згодније на Дунаву лежи и да су Римљани своје градове обично на приступачној великој реци ошивали, те да су се на оним местима, где су ти градови стојали, касније знатне вароши подигле, као што то Осек, некадашња *Mursa*, Митровица некадашњи *Syrnium* и Земун, некадашњи *Taurinum*, доказују, мора се претпоставити, да је управо на земљишту, на коме се сада Вуковар налази, некадашњи римски град *Cognacum* лежао.

У хришћанско време спомиње се Вуковар још у повељи краља Коломана од године 1231. као „cast-

rum" (градин) под именом *Влков* или *Валков*. Ова повеља¹⁾, у латинском језику издана и у Фејировом *Codex diplom. regni Hungariae* печатана, гласи у српском преводу овако: „Коломан, Божијом милошћу краљ и војвода целе Славоније, поздрав и свако добро. Да не би оно што се временом створи са истим пропало, увела је предосторожност мудрих, да се то пименом сведочбом утврди. Желимо дакле свима до знања ставити, да смо насељеницима крај града Валкова станујућим, наиме: Немцима, Саксонцима, Угрима и Славенима саветом и приволом све наше властеле ту слободу поделили, да им у свакој размирици, која се међу њима породи, изван за крв, има судити њихов месни старешина, кога су они себи поставили. За крв пак не може он сам судити, него са чуваром града, са којим заједнички суд држати има. Такођер наређујемо да сваке три године дана у новом месту станујући, има плаћати од сваких врата годишње четвртину динара по тако да о празнику св. Ђорђа три дела а о празнику св. Мартина три дела уплаћују. Наређено им је такођер: да ако би који од њих без потомака преминуо, може свој новац коме год хоће оставити. Наређујемо им такођер, да нико без одредбе суда из места њиховог не може везан или сапет буди куда одведен бити. А врху свега, да не би ни у чему оскудицу трили, дали смо им за становање цело земљиште

¹⁾ Сравни „*Naše pravice*“ од Богослава Шудека.

тога града Т. звано, са шумом на том земљишту, званом Т., од које им допуштамо, да могу по својој вољи куће правити и дворове градити, то им такођер дозволимо, да смеју у Дунаву и Вуки рибу ловити. Наредисмо им и то: да сваки, кад год хоће, слободно може доћи и да може, продавши све ствари у кући, слободно када и куда хоће отићи. Те да се ово по нама уређено не може опозвати, заповедисмо саветом и приволом наше властеле, да се ова наредба печатом нашим утврди, додајући поврх тога, да ни једна размирица међу њима, не сме до међусобног боја доћи. Присутна је пак била ова властела: бан Јула са другим сином својим, наших товара великим мађистром, Никола од Зале, Опој од Шимега, Петар од Валкова Ђорђе од Барање жупани и премноги други. Дано руком мађистра Филе нашег биљежника године по шлот. Господа 1231."

У овој повељи поменути градић (*castrum*) лежао је, без сумње, на брегу Дунава, на оном месту садањег Вуковара, на ком се данас израелитска богомоља налази, као што то зидине, са којима је тај брег и данас од чести подзидан, сведоче. Штета да се ове зидине, особито у последње време, на очиглед варошких области, без сваке нужде, више пута само ради проширења дворишта готово са свим утаманише. Како се је оно земљиште звало, које се у тој повељи тим становницима даје и она шума на том земљи-

шту који се обоје са словом: Т. спомињу, могло би се, може бити, из саме изворне повеље ове разабрати. Значајно је, да се по сата хода од садање вароши, према оближњем селу Петровцима, две рудине: „Милковци“ и „Обрадовци“ налазе, на којима се, не само при орању на рушевине наилази, него на којима се и данас једно место „Старо Гробље“ у народу зове. Свакако је данашња пијача, на којој су на кат зидане куће у каснијем талијанском стилу на сводове изведене, као и сви побочни главни сокаци садањег Вуковара, који се непосредно на поменути брег, на ком се је градић налазио, — наслањају, касније постали.

Већ од године 1608. имамо, не само кратак опис Вуковара и његових становника, него и прилично верну слику ове вароши, као што се иста гледећи са Дунава представља. Овај опис и слика Вуковара, садржани су у неком немачком путопису, који се у поседу садањег бана Њег. Преулв. грофа Куена-Хедерварија налази и који је у књижници грофова Видаји нађен, од којих је он властелинство хедерварско наследио. Поклисар, или као што се он у том путопису латински назива: „orator“ цара Рудолфа I.: Адам барун Херберштајн, путујући са својим тајником Максимилијаном Прандштетером Дунавом на лађи, у цели да са турским царем Ахметом мир уговори, дао је по овом тајнику свом у кратко описати, а од чести и нарисати сва важнија места, која је на

томе путу прошао. Из овога путописа види се, да су не само у Вуковару, него и у околини Ердута, на ушћу Драве „Угри и Раци“ становали. Ово ће бити у околици Осека и Вуковара Срби оних места, у којима се сремским наречјем говори, дочим су села: Бршадин, Острово, Пачетин, Бобота, Габош и још по гдекоје место од Вуковара северо-западно према Осеку лежеће, којих становници и данас јужним наречјем говоре, касније Херцеговци и Црногорци населили, као што то и многа презимена њихових становника као: „Црногорац“, „Ерцеговац“, „Клаић“, „Мартиновић“, „Вукотић“, и т. д. сведоче. Ради оригиналности језика, у ком је тај путопис списан, навешћу овде опис Вуковара, као што је у немачком извору садржан, додавши затим српски превод истога. О Вуковару вели тај путопис овако:

„Den 10. July sein wir vumb 9 Uhr wider: von dannen gefahren vund zeitlich auf Walkovar khomen, alda der Fluss Valko in die Thonau flüst, darüber eine lange Trugen, so Kheyser Solimanus, als er für Sigeth die zu belagern gezogen bauen lassen, dieser Fluss ist sonst nit Schifreuch, doch zimblich braidt, thif vund sumpfig, dass Schloss ist vor Jahren wie der Augenschein gibt ein fein lustig vund zimblich fest hauss gewest, auf einem runden freien Perg ligen, wi es noch ein starckh gemeuer, ausen herumb vund sein Tächer hat, aber imwendig ist wi Türggische Heusser vast ganz verwüstet vund unsauber, vund hat

einiche Wohnung, die Thürgen vunder dem Thor vund sonst in etlichen Winckcheln wohnen, sein gleich wol zimlich viel Veldstückhel darinen, herausen hat es ein zimlich schönen Markch, mit wolgebauten Pauern heusern vast auf vunser teutsche arth, bewohnt. In, Ungern und Räzen¹⁾, die Gegent des Orts sehr lustig vund fruuchbar, mit viel schönen Gärten, Veldern und Weingarten, vor Zeiten, auch ein gewaltig grossen Weingewachs, da sehr guter Wein gewachsen gehabt haben sol, als auch die gelegenheit anzeigt, hicher drrey meil.

Српски значи ово :

„Дне 10. Јула у 9 сати одвезли смо се одавде и рано смо у Вуковар стигли, где река Вука у Дунав утиче, преко ње налазе се две велике љуприје, које је цар Сулеман кад је на обсаду Сигета пошао, саградити дао, у осталом није ова река за пловидбу лађа, али је прилично широка, дубока и мочварна, дворац је пре више година као што се очито види био отмена и јака кућа, лежећа на облом отвореном брегу и има с поља јаке зидине и своје кровове, али из нутра је као турске куће готово са свим опустошена и нечиста и има неколико станова, Турци станују под капијом и по не-

¹⁾ У једном хрватском календару, где је овај одломак тога путописа такође печатан, вели се: „Ungarn und Räyen“ (раја)“ као да би Турцима Угри што друго били, него раја. Да, али тамо се мало даље каже, да су се Срби тек 1690. у Вуковар доселили. (!?)

ким другим буџацима, такођер има прилично лепо тржиште, са добро зиданим сељачким кућама готово на наш немачки начин, у истоме станују Угри и Раци, предео места је пријатан и плодан, са многим лецим бантама, њивама и виноградима, такођер је у пређашња времена било јако много винограда, на којима је врло добро вино рађало, као што то и околни положај показује.“

Овоме опису придодана је колорирана слика, из које се види, да је поменути дворан, који са својим кровићима и торњићима као неки мали градић изгледаше, на оном истом брегу лежао, на којем се је и напред наведени „castrum“ налазио. Вука је тада мало ниже од данашњег, године 1788. зиданог моста, који Стари са Новим Вуковаром спаја, на десно савијена, паралелно са Дунавом текла и у исти, ниже брега, на којем се сада француски манастир налази и утицала. Наравно да о том манастиру, као и о Новом Вуковару, који су на стотину година касније постали, на тој слици ни трага нема. Место, где се ови данас налазе било је тада густим дрвећем зарашћено. Исто тако је и брдо које се више садање српске цркве диже и на ком се данас знатан део Вуковара простире у оно време путо било. На месту где се данашња пијаца и побочни сокаци налазе, виде се лепе повисоке црепом покривене куће. Нема сумње да су у оно доба и сокаци: „дољња махала“ „сурдук“ и „анђелека махала“ постојали као

што то већ и сама њихова турска имена доказују. Значајно је за нас Србе да се на тој слици, на ономе истоме месту, где се данас српска православна црква налази, турска џамија са високим минаретом види. Није ли, може бити, тамо и пре доласка Турака српска црква постојала, коју су Турци по свом адету и по праву јачега у џамију претворили? Ко би то данас знао!

Свакако се може претпоставити, да су Срби у Вуковару и у оно време и пре прве велике сеобе српске своју цркву имали; јер се и у самој поменутој путопису, при опису близу ушћа Драве лежећег градића Ердута такођер вели: да у околини истог „Угри и Раци“ живе, те да је свима слобода вероисповести зајамчена.

Но нашем патничком роду, није у оно време, где је све турскоме мачу и пустошењу подлежало, до зидања сталних храмова божијих стало било. Стојећи вековима пушком у руци, на мртвој стражи Хришћанства, била му је преча брига, да оно мало беднога живота свога и својих очува. То је и узрок да се ни у Вуковару, из онога доба, о животу тамошњих Срба писмених споменика сачувало није. Тек пошто је наш народ српски јуначком десницом својом подупро и помогао, да Турци Срем на увек оставе, почео се је он прибирати, првом великом сеобом српском бројно јачати, материјално напредовати, прикупљати се у црквене општине и грађењу сталних храмова божијих приступити. Неи-

мајући снажнога и богатогa племства, састојећи се из самих трговаца, занатлија и земљеделаца, без утицаја на политични живот, а при том подчињавши од вајкада, по аутономном својству своје православне цркве, лепе обичаје њене, потребама и осећајима своје народности епископске, кућио се је наш народ око цркве своје, она му је била топло огњиште, које му је епископско срце његово грејало, она му је била тада једино јавно место, где је могао и смео Србином бити и епископски осећати.

Са ослобођењем Срема од Турака, настали су заиста пак и за Вуковар нови одношаји. Један део Срема, који је у прво време сав под управом дворске коморе стојао, буде у почетку прошлога столећа у властелинства подељен, те тако потпадне Вуковар са свом околином, под судбеност властелина најпре: баруна Куфштајна, а за тим 1737. грофова Елц. Пошто је део Срема уз Саву, као војна граница устројен, успостави се године 1745. у другом делу истога жупанија сремска са седиштем у Вуковару. Како ова тако и властелин подигну у Новом Вуковару, који је тада врбама зарашћени пашњак, са једва неколико кућа сачињавао, лепе дворове, те тако постане брзо Нови Вуковар, који се је још до 1848. у народу „Маринци“ звао, читава варош.

Народ наш, који је до тада под самоуправом својих кнезова стојао, осећао је ове промене, не само као терет, него је сматрао у њима повреду

стечених привилегија својих, те је митрополит Арсеније Јоановић у првој скупштини жупаније сремске 1745. у Вуковару држаној, против устројства исте, писмени просвед поднео, који је, као што записник те скупштине жупанијске сведочи, одма после проглашења највишег краљевског отписа, са којим се жупанија сремска оснива, без примедбе прочитан. Овај за тадашњу повесницу нашега народа важан спис, који се и сад у архиви жупаније сремске похрађава, писан је латинским језиком и гласи у српском преводу овако:

„Славно оаћинство!“

Господо, добротвори и пријатељи мени најдрагоценији и најпоштованији!

Пошто је Њено посвећено царско и краљевско величанство наша најмилостивија госпођа, госпођа, у својој материнској бриги и свом настојању око општега добра, као и спаса и напретка својих верних поданика, како силом својих државних повеља, које је пресретнога настуна и крунисања свога, краљевским сталежима и редовима издала, тако и крепостију највише потврђенога чланка 48. последње пожунске саборске седитбе, по иетима сталежима донешеном, најмилостивије решила: да се између осталих светој угарској круни од давна припадајућих, сада пак из чељусту најглавнијег непријатеља Хришћанства избављених, по дворској комори управљаних покрајина, такођер и ово војводство

сремско истој светој краљевској круни утелови и на начин жупаније устроји; те пошто је подједно обзиром на препокорну представку свога вернога илирско-расцијанскога народа, по прошлом те исте године слављеном сабору скупно поднешену, такођер и то најмилостивије одредити благоизволела: да поменуто утеловљење привилегије истога народа расцијанскога, њему по преузвишеним негда царевима и краљевима, наиме славним претцима својим у пређашњим годинама најмилостивије дароване и по истом Њеном царско-краљевском величанству дне 18. маја 1743. најмилостивије потврђене, ни у ком погледу омаловажити и вређати нема, шта више да претпоменуто утеловљење само у томе смислу и надаље обстане, те пошто је у том правцу, милостивом царско-краљевском решидбом, средством свога најмилостивијег, на високу дворску канцеларију изданог заштитног отписа од дана: првога јула настојеће 1745. године претпоменути народ свој осигурала: С тога ја, именом и особом васцелога вишеномењута илирско-расцијанскога народа, како црквених тако и светских сталежа ово утеловљење и устројство жупаније сремске, у колико исто најмилостивијој вољи и намери њеног царско-краљевског величанства одговарало и истој одзивало буде, подајничком покорношћу с велештовањем примам и драговољно прихваћам; у колико би пак исто утеловљење, напред поменуто, по претцима нашим, проливањем најдрагоценије крви стечена ста-

родавна права, привилегије, слободитине и правиче као што су у прошастом сабору краљевине утврђене и такођер по славним сталежима и редовима краљевине Угарске и сједињених делова њених прихваћене и узаконене, за сада ил' за будуће, буди којим начином омаловажило, понизило или вређало, то против истог, а најсилније на темељу чланка 46. сад поменутог последњег или реко-расцијанског народа врху овога образложенога, законитог просведа, уобичајена писмена потврда изда и да се подједно, како у моје и частнога свештенства име, тако и у име целог народа законито изабраним депутирцима, црквеног и световног сталежа, који су позвани да над највишом службом Њеног Величанства и над правима народа бдију, као у прошлим, тако и у будуће сазвати се имајућим славним судбеним скупштинама, припадајућа им столица дозначити, те остајем са изразом дужнога велештовања славнога општинства

најобавезнији послужитељ

Арсеније Јоановић с. р.
архиепископ и патријарх."

Дано у *Карловцима* дне 8. новембра 1745.

Тако патријарх; а народ наш, као хришћанин побожан, као држављанин веран, као граничар храбар, као властелински поданик кротак, заузео је тврди бедем своје цркве, те је из црквених скупова, у границама закона, али одлучно одбијао опш-

тре стреле, које је снажна римска хиерархија на његове светиње: цркву и народност, у оно време жестоко упирала. Нису они своје и онако слабе силе, у партајским страстима узалудно пратили. У племенитијој чедности и простодушности њиховој, цркви и својој и роду своме одани, стојали су они на бранику својих права са епископима својим раме уз раме; пак зато и јесу црквене архиве онога времена светла огледала слоге и свести народне вредна: да се у њих и ми огледамо. И с тиме прелазим на сам задатак, који сам себи редовима овим поставио.

Архива српске православне општине вуковарске, налази се у торњу, средње, једноставно, али врло укусно зидане цркве светог оца Николаја, неколико степени више звонаре, у лепој, јаким зидовима, великим прозором и врати провиђеној соби. Ступивши у исту, зачудио сам се множини, у омотима новина сложени списа, којих се рука човечија судећи по стању у којему их нађох, давно, врло давно дотакла није. Осим тих списа, находи се тамо, поред прописаних за богослужење потребних књига, још неколико таквих богословског садржаја, које су све у Русији печатане, а има и гдекоја „Србуља“, даље неколико стари домовника и једна подебела увезана *писана* књига, садржавајуће архијерејске инструкције, понајвише митрополита Павла Пенатовића. Већи део у тој архиви налазећих се списа, понајвише из прошлог столећа,

састоји се из венчаних извесница, не само протопопијата вуковарског, него и из садањег протопопијата даљског, шидског па чак и митровачког. Даље налазе се многобројне архијерејске посланице, поздравни, напутци, такођер по највише од митрополита Павла Пенадовића.

Немогућно ми се свидело и по краткоћи га расположењу стојећег ми времена и по незгоди јесењег доба а и по тескоби ове собе из толике множине збрканих списа, наићи на оно што је важније и знатније. Највећу позорност обратио сам на списе, који би се односили на доба пре прве велике есобе српске. Наравно је да ми је потраживање то, обзиром на толика турска цуестошења, којима је тада Срем пак и Вуковар изложен био, без успеха остало. У једној црквеној књизи наиђох на један листић без датума, за који држим, да је много старији него ли црква, у којој га наиђох. Са истим листом, моле, на њему подписани кнез и кметови „Шавда Берка“ протопопа вуковарског „Кирић Остоју“, кога они „честитији бабо“ зову, да не допусти неком Лицанину Милети венчати се са њиховом девојком Јелом, јер чују да он у Лици жену има. Старица овог листића види се већ од туда, што су у овоме од вајеада чисто римокатоличком близу Вуковара лежећем селу Берку, у то доба, кад је исти писан, и кнез и кметови наши православни Срби били. Не треба дакле да се чудимо, ако и у многим другим римокатоличким местима ока-

Товарника и Шида небројено Срба западне вере наилазимо, који се Милошевићи, Митровићи, Стојадиновићи, Стојковићи и т. д. зову.

Нашавши тај листић у једној књизи, обратио сам већу позорност на остале књиге и на орман у ком се стареж: одежде и друге утвари црквене у тој архиви чувају, те напћох тим поводом на два споменика, који су такођер далеко старији од цркве ове, у којој се похрањавају. Једно од тих бијаше антимис, на ком се из натписа види, да је још по митрополиту Илији Ђаковићу за вуковарску цркву посвећен. Премда сам обзиром на старину истога и тадањег татора и црквењака упозорио, да га добро и на сигурном месту чувају, зачудио сам се, када ми пре кратког времена исти црквењак, ког сам замолио, да ми тај антимис изда, да надпис са истога за ове ретке препишем, одговори: да је исти нестао и да га је по свој прилици један од каснијих председника са осталом старежи приликом оправе одежда кројачу издао. Друго бијаше евангелије, које се сад у филијалној цркви свете Петке на „доброј води“ крај Вуковара налази, из кога се без сваке сумње види, да су Вуковарци давно пре ове садање цркве и то још године 1702. свога свештеника, дакле и цркву имали. Ово евангелије, у зеленој кадифи везано, има на предњој корици на порцулану или такозваном шмелцу лепо бојадисани лик: св. евангелисте Јована, а на стражњим корицама сребрни оков. Исто је не-

чтано у Москви 1701. године за време владања цара Петра Алексејевића (Петра великог) „всея великія, малыя и бѣлыя росіи самодержца“ и налази се на њему доле на првих пет листова ово написано :

„Сію книгѣ кѣни попѣ Степанѣ Зовешин из Вѣкова ра въ : а кѣто зсѣ. (7210.) а ѿ рождаства хѣтва на аз сатѣ в (1702) и тѣ прилож : Іоанѣ капѣтанѣ сѣ поможениѣ Стефанѣ в (5) коринѣтѣ поѣмрѣа кѣз (26.)“

даље на следујућих шест листова написано је доле ово :

„Сіа книга стое вѣ глаѣ црѣкве вѣкова рскѣа храма стаго Никѣлаѣ Викшѣши на генералноѣ визѣти Азѣ Смирѣній Іеромонахѣ Хоповскѣи, Архѣеписѣко Мѣтрополѣт : Сѣзарѣх 1763. Декѣм : 23. своѣю рѣскою сѣ Вѣкова рѣ подписах — Гѣрасѣмѣ Радосав с. р.“

Али и из црквених рачуна од године 1758. и за тим следујућих година, када је сад постојећа црква украшавана, види се, да је пре исте стара црква постојала ; јер се у тима рачунима често налази на места : „За шѣравлениѣ новѣа црѣкви“. Жао ми је било, да ми није за руком пошло, на ову стару цркву односећих се даљих писмених спѣменика наћи.

Најетарији списе нашао сам од год. 1732., из кога сам на велико задовољство моје разбрао, када је и како је данас постојећа српска православна црква вуковарека постала. То писмо мѣтрополита београдеког Викентија Јоановића, са којим он свој архиѣастиреки благослов на купљење прилога за зи-

даше те цркве даје, нађено је у једном омоту међу поменутиим обичним архијерејским поздравима, те гласи овако :

„Викентіи, Божією Милостію Православный Митрополіть Вѣлградекій, и всего народа Христіанскаго под властію пресвѣтлѣйшаго Римскаго Цесаря обрѣтающагося Архіепіскопъ и его Цесарскаго Величества Совѣтникъ.

Понеже како пришедше къ намъ жители вукварскія и преставивше, яко имѣють Благое намѣреніе свое вадрузити Церковь во имя Святаго и всехвалнаго чудотворца и Архипереа Христова Николая Марликинскаго, обаче трошкомъ на тую потребнимъ весма лишени, и сами къ совершенію привѣсть конечно немоцни. Тѣмже убо от тоя начатіи Благословенія Господня и за препоручительне писаніе скупа всепонижѣйше просиша. Их же ми доброе намѣреніе и усердіе хвали достойное видѣвше, презрѣніемъ общаго прошенія их на славу и хвалу Бога вышняго творимое отрещися отъ надъ невозмогахомъ. А при томъ и сами видимъ, да конечно без помощи от нихъ странахъ къ Благозачтевателному своему намѣренію сами от себѣ пріити не могутъ. Сего ради яко Боголюбезнѣйшимъ намъ въ Хрістѣ Братіямъ любезнѣйшимъ Господамъ Архіереомъ и всему честному црковному причту, тако воеставнымъ начальнимъ подначальним и всѣмъ обще православнымъ Хрістіяномъ по состоянію чина и достоинства любезно препоручамъ и дѣтели бо

опредѣленіи сіи Господари.¹⁾ и Стеванъ жители вароши вуковарскія прїидуть сасимъ нашимъ писаніємъ, Благоволите ихъ усердно прїимити и милостыню кто чимъ можетъ на таковое Богоугодное дѣло подаравати не отрицайтесь, да би общемою вашею помощію возмогли дѣло еже на славу Божию къ совершенію привѣсть.

За которое и Святый великій чудотворецъ и Архіерей Христовъ Николай, кждому, якоже и есть помощію вездѣ и на всякомъ мѣстѣ возмездити готовъ и имена милостинодавцевъ рѣчно во ономъ храмѣ воспоминаются будутъ со сімъ и наше Архїерейское Благословеніе возсилающе остемъ.

Дано въ нашей Архїепископско митрополитской Резиденціи Бѣлградской декем. 20-го дня 1732 года.

(М. П.) **Викентіи Жоановичъ** с. р.

И то је писао митрополит, за кога неки писци наши веле, да је био оруђе у рукама нашему народу и верозакону непријатељским. Но нашао сам у тој архиви још једну исправу истога митрополита Викентија Жоановића, писану по њему у Вуковару годину дана касније, у којој он као прави архинаетир повереног му стада, бринећи се за напредак и благостање општине ове, истој из властите побуде своје напутак и правила издаје, на

¹⁾ Овде је име избрисано и другомъ рукомъ преко избрисаногъ места написано; „Богачъ.“

који начин црквени и школски иметак множити и на који начин са истим корисно управљати имају. Ова исправа, која је, као и прва, великим трудом и за оно време особито лепо и читко писана, говори у корист тога митрополита снажније, него што би му то икаква похвала с друге стране допринети могла. Из овога видим, колико право имају они наши писци најновијега времена, који овог митрополита у обрану узимају. Ову другу исправу митрополита Викентија Јоановића нашао сам у петом томоту са првопоменутом. По свој прилици, бавно се је он, пишући ову другу исправу, у Вуковару да новосаграђену цркву посвети. Иста гласи овако:

Викенти^и Бож^ие^и Милости^и Православни^и Митрополит^ъ Бл^аг^ог^од^ек^ии њ^е всего Народа Христ^иан^скаго под власт^ию пресв^ят^ии^ишаго Римекаго Цесар^а обр^ута^ица^игос^ая Арх^иепископ^и њ^его Цесар^а. Велич^ества Сов^ѣтник^ъ,

Смир^ен^ии^и наше пиш^етъ въ богохраним^ую ва^рош^и в^уков^ар^еск^ую, Благогов^ѣр^ному протопоп^ии и Св^ящен^иком^ъ, почтенородн^имъ господар^емъ торгов^цемъ, занатл^имъ и все^м православи^имъ христ^иан^скомъ, Милости мира и всакаго Благополуч^ия от Го^спода Бога все^ду^шердно просимъ и желимъ.

Понеже како по осталихъ въ др^уг^ихъ духовн^ихъ со^сто^ица^ихъ правлен^иа долж^ности наше^и па^стир^ек^ия њ^е в^сако^е попечен^и ко њ^есправлен^ию возочиш^иден^июже њ^е уредовлен^ию полага^емъ. Тако најначе об^ица и все^м православи^имъ должност^ь ест^ь, о^т стро^ити^и ц^ркви

святѣя и благоудѣи, са тридатеи и достойнѣ яко истинны сии и а всегда ко красноудѣи вецим и потребователным и приличным приводити, что и недвоим да всакъ измежду Благочестѣихъ вашихъ такову доброту и намерение не имѣте, боаче видѣше, яко скудостю и недостаткомъ удерживаеми неможно однимъ или двома иждивениемъ своимъ собственнымъ къ надлежащей къ дома молитвеннаго красотѣ привѣсти, сего ради и расположению а и самымъ вамъ извѣсто въ каковыхъ случаяхъ милостыня и приходъ чинится цркви святѣй (а за лучшее видѣние и во Инструкциіи воспоминается) якоже и до селѣ во христіанствѣ по всѣхъ церквахъ обычай былъ. А и всей ~~церкви~~ инако бывало ниже приходъ надлежащій когда оскудѣвалъ. А ~~якоже~~ показалося намъ видѣше бо хсанѣ, да весьма мало сія црковь своего стяжанія въ готовыхъ имѣте, ~~въ~~ чимъ могла бы сама себе своимъ приходомъ къ потребѣ доуволевоватися/како и всѣмъ инако невидится, Будучи отъ толкаго времени како предсказахом приходъ не оскудѣвалъ, а не мыслимъ ниже ~~гдѣ~~ да би кто имѣнія церковная себе притязалъ, или же и вси междоусобиѣ грабежествовали, но усердіе имате хотите и тщитесь ~~якоже~~ во васъ видимъ. Но что сему причина ова есть ~~яко~~ до селѣ быша настроенія и нечинная урежденія въ приходкахъ и разходкахъ црковныхъ, тако и въ прибавленіи милостыни и нечинное въ поставленіи церковныхъ служителей или снговъ. Но что когда на црковь прибавлялося то паки без

Благолюбное да творить что есть за пользу церковну.
Наипаче

2. От избранныхъ церковныхъ цитроновъ по истеченію года и ~~временъ~~^и ~~и~~ тѣхъ принадлежащихъ отъ нихъ ~~речунъ~~^и обычныхъ отъ прихода и расхода за свидѣтелствованнымъ образомъ предъ намѣстникомъ нашимъ ^и примити и раздрѣшительное писаніе имъ дати, а новопоставленнымъ извѣстіе учинити како ниже повѣлено. Такожде

3. Избраніе же церковныхъ питроповъ сице да
будеть како и до нинѣ обычайно съ разсужденіемъ
общине варошкѣ избиралосѣ и по ряду ходило тако
и въ напередъ да будетъ кромѣ когда изберутъ да
суть должни къ нашей мѣрности за подтвержденіе^и церковныхъ
питроповъ и за апробацію приказатися и како отредимъ
исполнити за имють. Сице

4. Речени питропи должны суть имѣти ре^едстръ идѣже ^евписовати различни приходъ церковни, ^еакоже назнаменованно отъ что церковь свой приходъ имѣть, а первое собраніе Милостини недѣльмъ и въ праздникахъ тасомъ, отъ звонъ за преставлшихся, отъ погребенныхъ окрестъ церкви, отъ усоншихъ христіанъ, отъ различныхъ Милостини въ натурѣ и готовихъ новацъ собраніе, откупи свечарекія и вапшарекія, отъ продаемыхъ свѣщъ церковныхъ. Назнаменованіе что церковь въ готову и на Interestъ по облигаціяхъ имѣть. Назнаменованіе вересіи старыя, что кто и за что долженъ. Назнаменованіе что кои церковный синови въ промѣны своей службы церковныя свѣщи

в експерт
на нива
12

7, angle
in the 1st
quarter of

Знаменитый
писатель
Колчак

[illegible]

mean to help
but, a game
that was

just the good

8. Когда суму новаца совокупить церковны сынови, Епитропом на квитанціа да издають како исправно прочислится можетъ и кромѣ сумѣнія приказати, и самы Епитропы при концѣ ^я вѣѣмъ извѣстно вофочислятся и от коеди бо страны да промишляють елико можно прибавляти на церкву добіати да усердствуютъ. Наипачеже

9. Како мѣщаномъ ^зрѣшнымъ торговцемъ при-
вручено есть от насъ, тако и пришецемъ да ко-
торѣи усердне имѣють на сѣю церковь милостыни
оставити или дати да без всякаго сумнѣнія симъ
Епитропомъ церковнымъ вручить в споменъ да вѣща-
шуть давшаго имя живыхъ и усопшихъ ~~будеть~~, и
таково имя священники должны сноминати и отслу-
жити противъ милостыни колико кто дастъ. Аще па-
русѣю въ споменъ парусійскій, сарандаре въ спо-
менъ сарандарскій, проскомидію въ споменъ проско-
мидійскій, Священникомъ же что служатъ за трудъ ихъ
да оставится она четверт^а~~я~~ неделя ~~что церква~~ от
нихъ тѣса ~~примати~~. И тако нареждени тѣтори усер-
дно и душевно позоръ да имѣють, како за доходке
церковн^х от живыхъ и усопшихъ милостыню, тако и
да настоять предѣв^аати имене^а священникомъ воспо-
минати и позоретвовати, да священники таковая
одолжуютъ и отслужуютъ. Къ тому же

10. Епитропы да имѣютъ церковный сандукъ гдѣ два затвора да будутъ и тако одинъ ключъ одинъ епитропъ да имѣеть, а пакъ другій ключъ другій, да егда отъ епископовъ церковныхъ или отъ ко-

Туземе
обитая
я. зерно
4. кр. от
скамен
1873
м. 20

голибо прихода приимать новца ^и оба да прису^еству-
ють, одинъ кромѣ другаго да ничто можетъ твори-
ти ради извѣстия и вѣдѣнія болшаго, окромъ отсу^д-
дствія коего от нихъ по нуждѣ и преноруцѣ отсу^д-
ствующаго да можетъ и одинъ отворити или да дастъ
ключъ единому от господар^{сва} в^{сва} нарочитыхъ, когда
кои хоцетъ камо путовати. Паки

11. Должны суть Епитропи позоръ имѣти кои
от нихъ при дому обрѣтается посѣщати болныя хри-
стіяны мужескаго и женскаго пола. Найначеже егда
священникъ идетъ болнаго кого причестити, да имѣ^атъ
тогда первѣе нашему на^мѣстнику тако и Епитро-
номъ возвѣстити и Епитронъ кой поидетъ со священ-
никомъ болному, прежде нежели ^{дойдетъ} поити, должны въ
дворъ нашъ съ нашимъ на^мѣстникомъ болному,
состатся^и съ нимъ кунно поити и болнаго по хри-
стіанско^р должности наклонити и наставить подобнѣ
тестаментъ учинити и ходатѣ^айствовати первѣе
общей нужды, на церковну страну, школку, и
своему Архіере^ру по томъ и прочимъ святымъ мѣст^амъ
слико его духъ святой наставить по возможности
милостиню уннеати и оставити. Сиде

12. Когда кой от христіанъ престави^ся, должны
прійти^с или тотори во дворъ^и изъвити и по воз-
можности милостиню дати. Тако и за^зво^нъ всякъ да
знаетъ, за малое звоно сиромыхъ да дастъ одинъ
маріаншъ, за два звона два маріанша, за три звона
одинъ талиръ, от богатыхъ и среднихъ 1 ф. за мало
звоно едино, за два 2 ф. Тотъ имущихъ же или побол-

Тако же и др.

и
 ширх сугубо, или и выше против имѣнія. От не-
 мущихже или убогих и коимъ просится туне у
 малое ^{звон} да звонится. Пономарь же или звонарь
 да не имать звонити дондеже неvozметъ допущеніе
 от намѣстника ^{нашего} и непріимить указ от Епи-
 тропа, и не будетъ уречено за звоно платилъ или
 записалъ. Которыйже дастъ сарандарь церкви, тако
 Архіерею и прочимъ милостиню противъ силы, та-
 ковымъ въ церковной порти можетъ погребѣти, и
 выше звонити и выше священника ^{об}рещи^е. А ко-
 торый дастъ парусію и за болныя учинить милос-
 тиню, на церкву и шко^ламъ, тому звонити во вся
 тяжкая: и можетъ и близъ церкви погребѣти, или
 под тороном, и таковому вси священники ^{об}рещи^е
 и звонити кадъ ^{св} престави^т 2 кратъ у велико звоно
 звонити, три кратъ у вся три за полъ часа звони-
 ти. Тако ^{ко}гда преставлшагося понесутъ къ церкви
 и по ^копѣу гробу, и по погребеніи до кудъ рази-
 дется народъ звонити. А который выше от парусі-
 е и добру милостиню сотворить како на обществѣ
 Архіерею, церкви, болным и на школи, таковому по
 вышеописанному начину редомъ до погребеніи да
 звонится вышеже от того, то ^днѣ и по вечерній
 звонити за неделю дней на дань два кратъ по
 утрени и вечерни, а въ церкви погребати прави-
 ло недопускаетъ никого ^{не} болше плативши близъ
 церкви и приличнѣе мѣсто избрати подъ торономъ и
 до проч^{их} церковныхъ вратъ мощно; а другоячѣе си-
 ромаши въ гробницахъ общихъ вонъ да погребѣются.

Где же,
 какое
 обрешение
 же и
 на месте
 в а которомъ
 дастъ выше
 близъ церкви
 таковаго
 гроба,

V
Знаете ли,
где за год
не успевает
и не успеет
когда-нибудь из
фамилии
Ковалюк,

в बारे с тех
моментах по Н.
найдя Ков
заят, с се
мью Ков
кажа Ков
Ковалюк,
Ковалюк

— Т. Г.

V
Знаете ли,
где за год
не успевает
найти работу
люди из
феминизма
Ковалюк,
и другие
много за
найти работу
за год, с
мало кто
каждый
мужчина,
и другие
— Т.Т.

V
Знаете ли,
где за год
не успевает
найти работу
люди из
феминизма
Ковалюк,
и другие
много за
найти работу
за год, с
мало кто
каждый
мужчина,
и другие
— Т.Т.

на који начин би црквени и школски иметак множити могли, прионили су они, са њима својственом побожном ревношћу, да исти што достојније усаврше и украсе.

Важна је у том погледу за повесницу српске православне цркве вуковарске књига црквених рачуна од 1759. до 1813. године. Ова је књига тврдо увезана и потпуно сачувана, те има на првоме листу наслов:

„Протокулъ

цркве свето Николаевске вуковарске
1759-го лѣта мною на концу подписаномъ сочинися и Епитрономъ саутвердитимъ Блгоговѣйномъ оцу Иоаниу Воинчевићу и Манойлу Јанковичу казанчій в руки предаде се да оны должни будутъ чисто држати прибыток дѣяти и по внутаръ назначитима рубриками право приходе и расходе уписивати. Јако же и ураментъ ихъ гласить и на той конец сій заключено у Вуковару више писатаго лѣта Јануар: мца числа 1-го.

(М. П.) Герасимъ Радосав с. р.

А. Е. Митр. Еѣархъ.“

Не само да су у овој књизи од године на годину сви приходи и расходи по појединим ставкама уврштени и почевши од год. 1791 сваком поједином годишњем рачуну придодан именик особа, којима је црквена готовина у зајам издавана са датумом обвезнице и ознаком дужних свота, него су у истој почевши од 1713. до 1813. године сачувана

имена а по већој чести и власторучни потписи и печати протопоја, епитропа, осталих црквених служитеља и многобројних српских становника вуковарских, који су тима годишњим скуповима присуствовали. Само од 1769. до укључно 1777. године нису рачуни посебно за сваку поједину годину, него за свих тих шест година једно за другим у ту књигу уврштени и дне 7. марта 1775. не само потписом црквене општине него први пут и потписом присутног жупанијског повереника оверовљени. Није ли може бити ова последња околност, у којој су Срби тада повреду зајамчене им црквене аутономије сматрали, била узрок неуредности, која је тих година у полагању црквених рачуна завладала, те да су тадашњи општинари волели црквене рачуне у скупу не претресати, него ли да би допустили, да им се том приликом, присуством повереника епархије области, црквена аутономија вређа; пак видећи да им отпор не помаже, напokon ту новост почевши од 1775. инак усвојити принуђени били.

Прве рачуне од 1758. до 1768. супотписивао је митрополитски ексарх Герасим Радосав или Радосављевић, а на скупином рачуну од 1769. до 1774. налази се потпис ексарха Данила Богдановића; касније пак, од како су рачуне повереници епархије области супотписивати почели, не налазе се више на истима потписи ексарха.

Из ових рачуна види се, да је нова црква у прве три десетине година од постанка њеног посто-

нено украшавана, у истој постојеће од позлаћеног дрвореза врло укусно састављено темпо, које је осечки дрворезник Фиртхер правио, подигнуто и вештачки бојадисаним иконама провиђено. Године 1763. закључено је цели свод црквени променити, корош распростравити, торањ и школу правити. Поред свих тих огромних трошкова, множио се је ипак иметак црквени од године на годину тако знатно, да је исти, који је године 1758. своту од 2126 фор. износио, године 1813. на своту од 13130 фор. 31 кр. нарастао. Ово се може највише тој околности приписати, да се је број православни Срба у Вуковару још године 1763. на толико умножио, да се је већ тада на зидање још једне цркве приступити хтело, што тадашње светске власти допустити не хтедохе. Тим поводом постала је на корошу те цркве и сад постојећа капела Св. Великомученика Георгија.

Даље се из потписа на овим рачунима види, да су од 1759. до 1784. у Вуковару варошки кнезови понајвише православни Срби били, и то 1759. Гаврило Димић, 1760—1762, 1767—1768. Арсеније Поповић, 1763. Стојша Милосав, 1765—1766. Ђуко Костић, 1775—1778. непрекидно а за тим и 1784. Стојан Чавић. Веројатно је да је то и осталих година а нарочито и после 1784. још дуго времена случај био, без да се то из потписа на тима рачунима види; јер је познато да су Срби у Вуковару до најновијег доба и иметком претежнији од ино-

вераца били и далеко већи број становника него ли данас сачињавали, те да се је до пре 20—30 година сва трговина и све куће на пијаци у руку Срба находиле. Такођер је варошка општина ову цркву у оно време разним прилозима и то нарочито прилозима: „од шрофова“ „Шлофкрајцара“ и „пупилеких крајцара“ прилично потпомагала, које сигурно не би случај био, да Срби у варошкој кући нису одлучну реч водили.

Спомена је вредно, да је, као што се из те књиге види, поп Игњатије Михајловић од године 1764 до 1781. као парох а од 1782. до 1800. као прота, дакле непрекидно пуних 36 година свештеником ове цркве био и да је пети кроз цело то време готово све ове рачуне својим карактеристичним, читким, округлим и крпким рукописом писао. Овај свештеник био је узор пастир свога стада, те га је црквена општина године 1797. као што ставка 8 расхода тог рачуна сведочи: „за отликованую его у време кузно и стаду своему службу“ знатним за оно време даром од 150 фор. наградила. Име његово слушао сам и ја у своме детињству од најстаријих људи с великим пијететом спомињати.

Да видимо како су наши стари са црквеним иметком управљали навестићу из ове књиге два рачуна и то :

1. Рачун од год. 1763. из кога се види како и којим поводом је поменута капела светог В. М. Георгија на корону те цркве постала. Овај рачун гласи :

„1763-о лѣта

Варошъ Вуковаръ

Црковъ свето Николаевская чрезъ своего Енв-
трона Теодора Петровича, от лѣта 1763-о Јануара
12-о до тогоже лѣта декемв. 28-о добила у различ-
ности, како его особито тефтеръ кой находится под
Нр. 6. показуєть а здѣ у екстракту видити єсть
и убо :

Екстрактъ

1-о 1762-о лѣта дато є ему у готову 1334 ф. 27 $\frac{1}{2}$ н.

2-о На цѣли годъ прихода ималъ

до 1763. лѣта декем. 28-о. . . . 400 ф. 80 н.

Особито кнезь Стойна Милосавле-
вичъ у своему кнежеству и ешкут-
ству що є од щтрафа и у раз-
личности придобіо 60 ф. то є за
єтіхаръ у цркву далъ

Сумма . . . 1735 ф. 7 $\frac{1}{2}$ н.

Потрошито

1-о у различности на црковну по-

требу чрезъ 1763. лѣто. . . . 252 ф. 8 $\frac{1}{2}$ н.

2-о А сада у готову и на дугу по

облигація имѣєть 1482 ф. 24 н.

кое чини горня сумма , 1735 ф. 7 $\frac{1}{2}$ н.

30 фор. школки било и Николи Вунѣу на хра-
неніє дато.

Коя готовость подъ печатомъ на храненіє но-
вопоставитому Ешитрону Петру Міатовичу предат-

ся, да онъ готовость хранить и прибитокъ цркви светой дѣть, а за управленіе (по отрєжденію от общества) торня и при цркви николє и друга г. Епित्रона именемъ Гдаръ Георгій Поповичъ и Георгій Костиѣъ, да они сва троица совокупно подъ Настояніемъ Гдна протопрєсвѣтера Мовсеа Лукича и Гдра Стойше Милосавлевича княза здѣшніа вуковарекіа вароши попеченіе и бригу имѣють матеріалъ приготувити, маїсторе наѣи, погодити, како би лѣта 1764. школу у койои има под єднимъ кровомъ три себе и кухня бити, и торанъ репарирати у совершенство привєст могли.

К тому же за нужду и потребу видѣлося бити, особито єдну капєлу созидати да неби во дни праздничніа и недели младежъ наипаче же слуге и слугишєне Божіє службє, молитвословіа и єтго причащеніа лишєни бивали, и зато общимъ согласіємъ 2-ва тугора и то єсть гдаръ Гавріїль Димїѣъ и Арсєній Поповичъ избрати и соутвердити єєу, да они за управлѣніє речєніа новія цркве или капєлє, храма єтого велико мченика Георгіа, Блгословєніемъ Ныхъ Високодєстєйяѣйнаго Прєосщєнства Ексцєлен: Православнаго Архієпкпа и Митрополїта Гдна Гдна Павла Пєнадовича,

іакоже и они прєдрєчени имѣють за управленіє касу собирати, матеріалъ приготувляти, маїсторе погаѣати и исплаѣивати, а колико от куда и от кого що примають такоже колико када єамо и за какву потребу трошєть право и вѣрно приходе и разходе

у теѣтеръ унисують, како у време свое предъ црковнимъ поглаваромъ и обществомъ праведни свой и рачунъ моѣи дати, тако на сей конецъ и закълучися 1763. декем. 28. у Вуковару

(М. П.) Герасимъ Радосав с. р.
А. и Митроп. Ексархъ

(М. П.) Мовсей Лукичъ с. р.
протопоп вуков.

Буко Костићъ с. р.
Теодоръ Петровићъ с. р.
Јоанъ Теняцъ с. р.
Георг: Поповичъ с. р.
Евтимие Виденовичъ с. р.
Георги Гау . . . с. р.
Арсеніе Поповичъ с. р.
Николай Марковичъ
Јоаннъ Ісаковичъ

Црквени синови:

Атоніи Бачинчанинъ
Евтумій Јовановичъ
Јоаннъ Бубнаревичъ
звонар

Школскый тоторъ:

Николай Вучъ

Свротинскій тоторъ:

Василій Нештинац

(М. П.) Стойша Милосавъ с. р.
кнезь

Еша Тегелтићъ ешкуть
 Миливои Мединацъ
 Панаотъ Динићъ
 Мишко Даміановичъ
 Мишко Казанджіа с. р.

2. Рачун од године 1794 из кога се види када је набављено и колико је коштало ово велико евангелије са којим се српска православна црква вуковарска и сад праведно дичити може.

Ово је евангелије у Москви 3. фебруара 1769. за време царице Јелисавете Петровне печатано, 70 цм. високо, 50 цм. широко и 10 цм. дебело, у финој тисканој црвеној кадифи круто увезато, са обе стране добро позлаћеним сребром богато оковано и таковим истим шарама искићено, стоји на часној трапези у стакленом оквиру, те је, почем се врло ретко као о ускресу или богојављењу употребљавало, са свим добро сачувано. На обе стране корица налазе се по пет средњих, округлих на белом порцулану или тако званом шмелцу укусно бојадисаних иконица и то, с преда у среди: воскресеније, а у ћошковима евангелисте: Матија, Лука, Марко и Јован а на стражњој страни у среди: вознесеније, а у ћошковима пророци: Исаија, Јеремија, Језекил и Давидо. На последњем листу испод корица види се написано руско презиме: „Соловѣвъ“. Као што сам слушао има у целој Српству још само једина саборна црква у Карловцима слично евангелије.

Даље се виде из овога рачуна у попису особа, којима је црквена готовина у зајам издавана, које су породице тада у Вуковару постојале. Овај рачун гласи:

„1794. лѣта

Варошъ Вуковаръ

Рачунъ

Сверху приходовъ цркве стаго Николая во вароши Вуковаръ сущія за 1794. лѣто от 1. мца Январія до последняго дне мца Декемврія, чрезъ Епитрона Гдра Теодора Петровика Јакоже его Протоколь имъ водный иже сѣтъ подъ Про 34. показалъ и убо:

Е к с т р а к т ъ

Приходовъ

1. По гласу рачуна от 1793. лѣта у готовыхъ новци изостало и предато было ему Епитрону . . .	1786 ф. 33 кр.
2. И на дугу у 47. облигацияхъ . . .	7959 „ 99 „
Сумма . . .	9746 ф. 32 кр.

Сего 1794. лѣта прихода было, и убо.

3. От тасовъ црковныхъ за цѣлое лѣто јакоже протоколь Епитроповъ чрезъ насъ долу подписанныхъ прегледанъ и искушен . . .	163 ф. 13 кр.
4. От продаемыхъ свѣщъ по тому же протоколу	340 „ 47 ¹ / ₂ „
5. От звонооглашенія	151 „ 11 „

6. от продаемыхъ столовъ	218	"	15	"
7. от продатыхъ неікирахъ и свиле	10	"	19	"
8. от сватова и вѣнцевъ	14	"	16	"
9. от свечаровъ	21	"	46 ¹ / ₂	"
10. от различне милостинѣ и при- логовъ	85	"	18 ¹ / ₂	"
11. от продатыхъ вина и ракіе	277	"	30	"
12. от у интереса на нов. цркв. на 8422 ф. от 100 ф. 6 ф.	505	"	13	"
За 1794. лѣто прихода бывшаго сумма	1787	"	49 ¹ / ₂	"
а съ оставшимъ от 1793. лѣта при- ходомъ сумма	11534	"	21 ¹ / ₂	"

Расходовъ

1. На зейтинъ, свѣще, восакъ и таміанъ по контахъ бр. 1. 2. 3. 4. 19.	238	"	12	"
2. На исплаћиванъ магістеру по квити бр. 6. и репарацию школе	118	"	30	"
3. Діакону за его службу	12	"	—	"
4. На исплаћиванъ звонару, и сатжіи по квитахъ бр. 7. и 8.	100	"	—	"
5. На Еленича у Карловцы по квити бр. 11.	48	"	55	"
6. На исплаћиванъ конвенціе по кви- ти бр. 10.	70	"	—	"
7. На различность по квитахъ бр. 9. 12. 13. 15. 16. 17. и 18. 53 ф. 28 кр. и протоколу 83 ф. 55 кр.	137	"	23	"

8. Винцилиру за цѣло годишню рад- ню 13 мотика винограда, печенѣ ракіе и к симъ потребная 118 ф. 58 кр. а и пинтеру по конти 14. 17 фор.	135	"	58	"
Сума	910	"	58	"

На Евангеліе

1. За 3 рифа кадифе по 9 ф. по конти бр. 1.	27	"	—	"
2. Бухпинтеру за оправленіе того по конти бр. 2.	49	"	15	"
3. За молерай Жмелца по конти бр. 3.	155	"	—	"
4. Кулунжіи за оковъ по конти бр. 4.	893	"	37	"
5. Армиціе по квитахъ бр. 5. и 6.	40	"	19	"
5. Киріе и другаго трошка по кон- ти бр. 7.	7	"	10	"
цѣлаго раехода за 1794.лѣто сума	2083	"	19	"

Суммаріумъ.

Приходъ состоится	11534	"	21 ¹ / ₂	"
Раеходъ обаче	2083	"	19	"
Слѣдователно остасть церкви у готовыхъ новцы, и у 48 облига- ціе на дугу	9451	"	2 ¹ / ₂	"

Изясненіе.

Предпоказанныхъ у 9451 ф. 2¹/₂ кр. преко трошка содержащихся новаца и убо.

1. У кассы церковной у готовыхъ новцы кодъ новооставленаго епитропа господара Јосифа Јоанновичъ јакоже и милицъ цѣдуля подъ А. јавляетъ остаетъ 1437 " 42¹/₂ "
- Слѣдующая же сумма разнимъ лицамъ подъ интересъ на 100 ф. 6 ф. на облигацие раздато есть и убо:
2. Господару Данійлу Илѣичу от 1793. лѣта Јануар 1. 1000 " — "
3. Господару Георгіа Костича сыновомъ от лѣта 1792. Мая 12. 1000 " — "
4. Господару Василю Димичу и Јоану Марковичу от 1791. Јануар 1. 550 " — "
5. Господару Јоанну и Михаилу Ігњатовичемъ от 1786. Јануар 1. 450 " — "
6. Тѣмъ Господаремъ Ігњатовичемъ от 1793. Февруара 1. 300 " — "
7. Атанасію Вукасоничу от 1792. Јануар 2. 350 " — "
8. Гд. Симеону Георгіевичу и Стояну Романичу от 1792. Јануара 1. 500 " — "
9. Гд. Арсенію Стойшичу от 1792. Декемвріа 1. 350 " — "

10. Гд. Трифону Гавріловичу от 1793. Януар 3.	400	—	"
11. Гд. Јоану Райкову от 1790. Фе- вруара 10.	150	" —	"
12. Гд. Стефану Стойшичу от 1792. Августа 1.	100	" —	"
13. Гд. Михайлу Дуждовичу от 1790. Февруара 10.	150	" —	"
14. Гд. Кирилу Антоніевичу от 1790. Декемвра 29.	200	" —	"
15. Г. Стефану Геренчевичу от 1777. Декемвра 17.	200	" —	"
16. Гд. Јоану Степанчевичу от 1793. Февруара 1.	200	" —	"
17. Гд. Петру Јанковичу от 1789. Јануара 18.	200	" —	"
18. Гд. Стојану Шицану от 1793. Февруара 9.	100	" —	"
19. Гд. Кузману Јоановичу от 1793. Февруара 1.	100	" —	"
20. Гд. Андрею Младеновичу от 1792. Февруара 1.	100	" —	"
21. Гд. Игњя Матичъ за вино от 1792, родившаго от 1795. Јану- ара 19.	154	" 42	"
22. Гд. Гавріилу Фокличу от 1793. Декемвра 29.	50	" —	"
23. Госпођа Анни Петровицъ са си- номъ от 1795. Јануара 4.	150	" —	"

24. Гд. Стефану Звонару от 1794. Декемвра 31.	50	"	—	"
25. Гд. Той Стефану Звонару от 1794. Ноемв. 25.	50	"	—	"
26. Гд. Самуилу Поповичу от 1792. Јуліа 4.	86	"	8	"
27. Гд. Алекси Поповичу от 1798. Маіа 25.	50	"	—	"
28. Гд. Лази Васкову от 1793. Ја- нуара 2.	25	"	—	"
29. Гд. Іліи Стойшичу от 1792. Де- кемвра 28.	100	"	—	"
30. Гд. Іліи Станичу от 1787. Маіа 14.	50	"	—	"
31. Гд. Николи Стаичу от 1789. Ја- нуара 7.	50	"	—	"
32. Гд. Михайлу Кудичу от 1795. Јануара 1.	50	"	—	"
33. Гд. Протопресвитеру Ігнатию от 1795. Јануара 2.	150	"	—	"
34. Гд. Михайлу Милашевичу от 1792. Јуліа 13.	50	"	—	"
35. Гд. Кирилу Антониевичу от 1794. Декемвра 27.	100	"	—	"
36. Гд. Николи Бояничу от 1792. Јануара 1.	50	"	—	"
37. Гд. Михайлу Владимиру от 1791. Април 22.	50	"	—	"

38. Гд. Павлу Поповичу от 1794.			
Декемвра 26.	50	" —	"
39. Гд. Стефану Бакалу от 1794.			
Февруара 4.	25	" —	"
40. Гд. Йоанну Печварцу от 1793. Я-			
нуара 18.	30	" —	"
41. Гд. Андрею Марковичу од 1794.			
Февруара 21.	21	" 15	"
42. Гд. Кирилу Кузмановичу от 1793.			
Новемвра 1.	34	" —	"
43. Гд. Гаврійлу Богосављевићу от			
1795. Јануара 4.	50	" —	"
44. Гд. Алексею Остоичу от 1789.			
Май 8.	30	" —	"
45. Гд. Теодору Станичу от 1791.			
Јуниа 15.	33	" —	"
46. Гд. Јерею Георгию от 1791.			
Май 16. и са интересом	29	" 15	"
47. Гд. Лаки Теофилову от 1789.			
Февруара 13.	10	" —	"
48. Гд. Андрею Настичу от 1788.			
Јануара 31.	20	" —	"
49. Гд. Пантели Верцу от 1780.			
Октомвра 7.	15	" —	"
<hr/>			
Сумми	9451	" 2 1/2	"
<hr/>			

(М. П.) Теодоръ Петровиць с р.
епископъ церковни.

Да настоящи Рачунъ за 1794. лѣто сылою всевысочайшаго цесаро-кравлевскаго регуламента, чрезъ ихъ Ексцелленцію Архієпископа и Митрополита карловачкаго господина Стефана от Стратимировичъ намъ издаому указу в присуствіи насъ долу подписанныхъ прегледанъ и сїце обрѣтенъ, и сочиненъ есть подписомъ именъ нїювыхъ съ приложеніемъ обычныя печати нашея свидѣтельствуемъ 1795. лѣта месеца Јануаріа дне 2. у Вуковару.

(М. П.) Игнатій Михайловичъ с. р.
протопресв. вуковарскіи

(М. П.) Јоанъ Игнатовичъ с. р.
Михаилъ Адамовичъ с. р.
Павелъ Поповичъ с. р.
Лазаръ Кузмановићъ с. р.

(М. П.) Симо Георгіевић с. р.

(М. П.) Христо Михайловић с. р.
Јованъ Јокановићъ с. р.
Атанас. Вукашиновић с. р.
Буко Стенпачевићъ с. р.
Стојан Шицанъ с. р.
М. Поповичъ с. р.

(М. П.) Јосифъ Јоановичъ с. р.

(М. П.) Стеванъ Лазаровићъ с. р.

Coram me Matth. Cambesi m. p. Or. Jud. Nlium.

Као знак побожности и дарежљивости наших старих вредна је спомена и частна трапеза на којој у овоме рачуну споменуто евангелије лежи.

Иста је из ђивог црвеног мрамора венштачки сре-
зана, састоји се из дољне и горње масивне плоче
од којих горња на четири јака мраморна стуба по-
чива. Дољна плоча, представљајући небеса са сун-
цем, месецом и симболима „разнѣтїа“ има сљедећи
надпис: „Сей престољъ еже на немъ божественому
безкровному сѣценодѣйствию за людскія грѣхы во
вѣчнїя роды совершатися из горящаго къ Господеву
Богу і усрдїя церкви храма святаго Николая архи-
епископа мирликійскогъ чудотворца въ Вуковарѣ
сущей единокровная братїя за вѣчни своихъ роди-
телей Теодора и Анни а и свой споменъ: Кирїлъ,
Стефанъ и Николай Теодоровићи жителіе вуковар-
скїа во комитатѣ сръмскомъ сущїа приложниа 1799.
лѣта мѣсеца Августа 15 дне.“

Но наши стари нису били само побожни пра-
вославни хришћани, они бијаху и свесни Срби, који
су, кад је потреба изискивала, смело и одважно
на браник права цркве и народа стали, као што то
ниже наведене две исправе, које сам једну крај
друге у посебном омоту међу обичним списима у
тој архиви нашао, и доказују. Ове две исправе
стоје у очевидној свези, јер дочим прва у себи са-
држаје закључак општинара, садржава друга у себи
изведење истог, те се односе обе на један те исти пред-
мет: обрану повређених права и привилегија народних.

Прва од ових исправа писана је руком поме-
нутог пона Игњата Михајловића на посебном та-
баку и гласи овако:

„Данаєь на концу лѣта, месеца и године подписатых, мы долуподписаты собрашеся у наше церкви свято Николаевске греческаго неунитскаго закона домъ школьный, и между себе дозволяи есмо нашего господина протопресвитера вуковарскаго Мовсеа Лукича и парохіалнаго священника Игнатія Михайловича, гдѣ за общее добро наше, поврежденіе обще народных нашихъ привилегій и нарушеніе календара нашего, и боящеся да и по между нами убійства неслучится како ио другихъ епархіяхъ¹⁾ договорившеся како от насъ тужбу племенитой вармеѣи за истое нарушеніе всѣхъ и предименоватыхъ обще народныхъ поврежденныхъ послати, тако ихъ Ексцеленціи согласу во всемъ копію послати, у чему мы годъ дознали будемо поврежденіе наше, напачеже обще народныхъ привилегій и того ради да мы согласно сіе сотворити илити тужбе далше камо надлежитъ отелати, потписуемо се и от сего нашего подписа до послѣднѣ капли крови да отступити неѣмо подпісомъ нашихъ именъ свидѣтельствуемъ. Февраля . . . 1778.

Стоіанъ Чавиѣ

Василіе Весселиновичъ

Ђуко Костичъ

ешироп церкви

Іованъ Исаковичъ

Арсение Поповиѣ

Андрија Марковичъ ешкуть

Василіе Димиѣ

Ђира Антониѣ

Гару Георгіе

¹⁾ Ове подвучене речи су истом руком на левој страни белом тинтом додане.

Ефта Гибарчанинъ
 Лавудаі Хажі
 Стеванъ Радонићъ
 Симеонъ Јанковићъ
 Илія Міяіловићъ
 Панто Антониевичъ
 Ацо Јовановићъ
 Јоанъ Міхаиловъ
 Гаврилъ Тодоровићъ
 Павелъ Поповићъ
 Милутинъ Берковићъ
 Јоанъ Меленчевићъ
 Еремія Чаругѣи
 Станиша Чаругѣи
 Марко Овановићъ
 Коя Тепсићъ
 Ефто Плавшићъ
 Петаръ Чавићъ
 Илія Живановићъ
 Маѣсимъ Алимшићъ
 Јоанъ Мирковъ
 Илія Стобшићъ
 Авдрія Милашиновићъ
 Теодоръ Ранковъ

Мартинъ Вукашиновичъ
 Аћимъ Петровићъ
 Ешо Тегелтићъ
 Јоанъ Мирковићъ
 Наумъ Лазаровићъ
 Атанасія Лазаровићъ
 Михалъ Боровацъ
 Илія Арсу
 Илія Плавшићъ
 Јаковъ Мплићъ
 Симо Теорђевићъ
 Мианло Аћимовићъ
 Анѣтоніе Багиочанинъ
 Јоанъ Београдацъ
 Глигоріе Петровићъ
 Теодоръ Дужда
 Јоанићъ Игњатовићъ
 Григори Ђирићъ
 Марко Абаѣи
 Ђира Марковићъ
 Јоанъ Чаковчанинъ
 Стефанъ Поповићъ
 Јоанъ Ерълетићъ
 Михаилъ Петровићъ

Сви ови подписи са малом изнимком су, као што се на тој исправи види власторучни а пред сваком поједином потписом налази се знак крета које је у оно време потпису свечанији облик давало.

С поља на рубруму ове исправе написано је:
„Скупъ и Господ подписати. 1778.“

Друга од ових исправа писана је очевидно другом руком а и другим за онда „простијим“ језиком, на три велика табака, те нема ни датума ни потписа. По свој прилици је то или изворни саставак или прости прешне оне тужбе, која се у напред наведеном општинском закључку од . . . фебруара 1778. спомиње.

Овој вуковарској тужби сличну тужбу нашао је и г. Гавра Витковић, професор београдски, у архиви епископе православне општине будимске, коју су тамошњи Срби, под датумом 24. новембра 1778. такођер на вицишпана сремског управили, који је тада, као што г. Витковић вели, у Беркасову живио. Ова тужба будимских Срба, која је у 2-ом одељку Гласника епископског ученог друштва у Београду од год. 1874. печатана, има са свим другим краћи увод и свршетак него вуковарска, те су у њој не само по гдекоји пунктови вуковарске тужбе непремештани, него су у њој сви они пунктови, који су у вуковарској тужби наведени и који се само Вуковараца тичу, са свим изостављени. Сравнивши ове две исправе једну с другом, очевидно се поставља, да је саставитељу будимске тужбе вуковарска обрацем служила, које се већ и из датума горњег закључка општине вуковарске од . . . фебруара 1778. и из датума будимске тужбе од 24. новембра 1778. судити може.

Но се види осим тога и из целогa слога и састава вуковарске тужбе ове, да је иста у Вуковару састављена, јер су сви пунктови и места, која се Вуковара тичу и која су у будимској тужби испуштена, и по слогу и по језику са осталим садржајем те тужбе очевидно из једног пера потекла. Зато ја овој Вуковарској тужби по свему вредност дајем и држим, да су Вуковарци, по примеру муниципије, ову своју тужбу будимској општини, која је тада у оностраном Српству једна од најодличнијих и најугледнијих била, — саопштили, у цели, да и она ову тужбу њихову од своје стране усвоји и поткрени, те су Будимци, одазвавши се позиву Вуковараца, ту њихову тужбу прекројили, у њој општа места, која се свих Срба тичу, местимце од речи до речи прихватили и само оно, што се на Вуковар односи, изоставили, и својој тужби други увод и закључак дали. По том је лако могуће, да ће се слична тужба и у архиви других већих и угледнијих општина наших наћи, који су са Вуковаром као Будим у живљем саобраћају стојали.

Ова врло занимљива тужба вуковарских Срба гласи од речи до речи овако :

Благоплеменитородный господинъ вицешпанъ,

и.мъ господине милостивый !

Вашему благоплеменитородію и без нашего напоминанія, какве мерите и заслуге преузвишеному двору аустријскому, нашъ славеносрбскый и вѣрны

народъ у време првога и другога против найглавнѣша неприятели своего христїанства Турчина, а и остальных неприятели преузвищеного двора аустрыскаго ратаучинїю есть, и за оне вѣрне заслуге нашего народа сербскаго каквы пакъ слобода и привилегїе от блаженочившего императора римскаго, господина Леополда у години 1690. месецу апрїлію дану шестому, када милостивѣйше нашъ народъ сербскїи непод ига турскаго, у ово благочестиво свое царство своимъ синовомъ приснигы и противъ поменутого найглавнѣша неприятели Турчина оружїе узеты звали есу, и чрезъ тры свое дипломе чрезъ свою дворску краљевску мажарску канцеларїю, у койма се садржава параграфовъ или пунктовъ 31. за боли сталезъ нашего вѣрнаго народа, а наипосле у години 1695. месецу марту дану 4. своимъ царскимъ именемъ и печатомъ милостивѣйше привилегїе потврдили есу. Кое привилегїе и слободу по смрти, ншого напред поменутого святопочившего царскаго величества господина Леополда, не само такобѣрь: блаженочившїй императоры римски и краљвы мажарскїи, то есть: господинъ Јосїфъ первы у години 1706. месецу септембру дану 20. и господинъ Кароль шести у години 1715. месецу јануара дану 22. но и сада благополучно царстѣуеще нново цесаро краљвско апостолическо величество одъ веѣхъ милостивѣйшая самодршца наша и маты госпожа госпожа Марїя Терезїя, у години 1743. месецу јулію дану 4. Милостивѣйша кано

госпођа и мати наша потврдити, и по преди-цесоровъ свих привилегіама у овоме своме благочестивоме и христіанескоме царству, насъ по нашему восточному закону живити изволили есу, да е вамъ добро познато мы сви знадемо. — Но от пређе николико година, а и данашнѣга дана, између наше земаљске господе, нашего закона народъ различни догађай есу догађали ее, кое догађае от почетка и гди су се догађали, нама ніе от потребе све јављати, веће само оне догађае, кои су се овде у нашој вароши, а и нике и недалеко от насъ, а премъ да су и вашему господарству сваколима позната, но и опетъ мы о нѣкихъ догађаях опоменути е великомъ нуждомъ условати есмо, боѣи се да до послетка неби какови несрећни и смртны догађай како по другихъ варошахъ и мѣстахъ и између насъ произишао, не остављамо: ербо из сваке прилике ми видимо, да сва слобода и привилегіе вѣрнога народа нашего сасвим замазана есу, а какимвидъ начиномъ, из ове препокорне и плачевне тужбе наше видити можете кою не само вашему господству прочитати но и у самому оригиналу новимъ цесаро кралѣвекымъ и апостолическимъ величествамъ от свию насъ правихъ и вѣриѣйшихъ своихъ поданиковъ послати и от стране племените вармеће еремске препоручити и сваку милость от новыхъ величествъ намъ испросити да би не отrekli се.

1. Милостиви нашъ господине! Чуемо мы дае еданъ сочинитель илти авторъ нико ново: А. Б.

измислио, и да се наша деца уче, по Банату већ се раздато, по коме А. Б. говори се да онакова наука и овде међу нашу децу увести се хоће, а међу овима литерара чуесе да више чифуцкихъ него ли сръбскихъ слова имаде. Но да би иѣга тко запитао: ели то А. Б. у оно време било кад се онъ започео учити се своме матернѣму езику; он ѣе отговорити да нѣе било а могае без тога постићи доволну науку у своме матерноме езику: дакле ми то ново иѣгово А. Б. примити не можемо нити хоћемо;

2. Да светле регемента (што сутра могу и племените вармеѣе учинити) нашу просту децу у немецку школу немецкоме јазыку учити се, која јошъ ни своимъ езикомъ добро говорити незнаду силомъ натерати.

3. Книге наше нашимъ единно законимъ, на кое мы никада еумнѣ имали нисмо, доносити забрањено, и за нашу потребу како црковну, тако и нашу общу хасну, и науку свію насъ преко толико година от куда смо преѣе могли добавляти, от едннзаконныхъ нашихъ куповали и съ нима се служили, а свагда у необореной илнты у правой вѣрности овоме преузвишеноме двору аустрыскоме етаіали и служили есмо: сад се пакъ на неутѣшнмъ нашу жалост, и душе наше смущеніе, силомъ натерую насъ унијатске бечке книге куповати, и како себе, тако и децу нашу съметеноме и фалишиномъ закону приобучавати.

4. Учителѣ от наше вѣре и закона и от нашега материнскога языка нашей деци приводити, откуд би ми могли недопуца нам се, на последакъ: никакова добра у овоме христіанскомѣ царству ни нама ни последному роду нашему ни имати ни пакъ за новце купити да можемо, а наши прадѣди и дѣди, такоѣр и браћа наша за ово царство, Преузвишенога двора аустріинскога и неислаћену његову хасну, крв свою на Турчину, цесарокралѣвскими ребеліанти, на Французу, Бавару и Прусѣ, нещедѣи и нестрашеи се како потохъ текуи проливали и съ иманіемъ онда служили, а ѿ садъ служимо, но у правица нашихъ привилегіалныхъ увреѣни есмо.

5. Обычай стари благи и христіанскы наши съ милостивѣйше подтвержденіма цесаро-кралѣвскимъ и апостолическимъ величествомъ имена новондзатима регуламенти и честими указы по мало нескоренявало се. Како и

6. Свещеника едногъ на 100 куѣа да имамо отреѣено, а наше свете церкви службе и правила церковна наше вѣре и закона, по старому обычаю едва и тры свещеника извршивати могу, друге пакъ свещенике, коима смо мы кауціе дали, и све [бремене куѣа новихъ на себе узели, сад се касираю, а тоє нама противу параграфа 13. привилегіалнога весма противно, такоѣр:

7. Митрополитска и владическа власть поредъ параграфовъ 18. и 19. привилегіалныхъ надъ све-

щенствомъ сасвимъ искоренѣне, и на мѣсто ныхъ земалеккой господи официромъ предата, и како чуемо да у нѣкихъ мѣстахъ догађалосе, священнику у малу погрѣшность пасти, за кою официръ земалски разумѣвши священника у гвозђе постави, и не къ нѣговой духовной власти но своіой мирской под арестомъ пошлѣ.

8. Десетцы и кадуцитети поредъ параграфовъ привилегіалнихъ: 18. 25. 29. и 30. отъ церкви наше узети, и не на хасну илти интересъ царски но другима: а навластитю спашама земалскимъ за ниовъ боли интересъ и іакость предати.

9. Прошеvine и милостинѣ нашимъ манастиромъ забранѣне, а въ мѣсто нашихъ манастирей не само по варошахъ живућима нашего закона людма но и у селма по нашимъ кућама фратри просити иду, и милостиню скупилю, а јошъ и подвозомъ отъ села до села съ препорукомъ земалскога официра у свако време, а навластитю пакъ: у време десеткованія земалскога плода безъ плаћанія отвозесе, а наши церковни офицери ако ли би кой у прво село на форшпану извести се хотѣли, то онай по заповѣди и регулациі царской свагда платити мораю. И

10. Јошъ видимо међу нами одну книгу мали катихісисѣ, које пезнамо отъ кога саставлена, и да се наша деца по варошахъ и осталихъ мѣстахъ отъ нова цесарокралѣскога и апостолическога величества, а чрезъ нашего господина митрополита подъ именомъ цара раздана уче, у коме катихисисеу онай

сочинительъ найпоглавитіе пунктове, кой нашу вѣру и законъ утврђую, есте оставіо, и за ни нища не-спомниѣ. За кое овога сочинителя илити автора ерамота да буде, восточнога нашего благочестіа јерусалимске свете церкви синомъ називатисе, и онакову книгу на светъ издати, а правду и тврдоћу нашего закона оставити, и свѣту непоказати но сакрити. На коя мы разминцляваюћи познасмо, а и очито видимо, куда е нашъ господиѣ митрополіть са своимъ владикама еклонѣнъ; и што они мисле от насъ учинити; оное се и изумлѣни или просто говорећи (непаметни човекъ) досѣтити може, ербо су све ово зло и несрећне вѣри и закону нашему прилике, законоти и

11. Ова правила на нимъ калуђеромъ из нова која су саставлѣна и раздата, а цета ова правила за опроћу свою несабира люде у манастирь, но разтерусе, а почему: и сама нова цесаро-кралѣвска и апостолиска Величества милостивѣйше и благоутробнѣйше из свакихъ приликахъ разсудити могутъ. Ербо у тому новому регламенту, кромѣ остале опроће коя нису могућа човеку поднети, поставлѣное овако: удовому свещенику у калуђере шейти, а такођер и одъ већъ старимъ или младимъ, но у најболѣ време свога живота, и то кои би покалуђерити се хотѣо; онај да би за три године на проби у манастиру стајати морао, и доволно би наученъ био, а и остала къ овимъ опро саставлѣна. Но сва она нису самимъ калуђе-

ромъ на штету по свему нашемъ народу сербскомъ, на велику несрећу, ербо она онцроѣа, како смо и пређе препокорно рекли, недозива люде у калуђере но оттеруе, дакле мораю наши манастири опустошавати и обарати се. Како е то. И

12. Цѣли свѣтъ дознати може, да Гргетегъ манастирь не овихъ година из нова но из давна сазидать, и из ниова цесаро-кратѣвскога и апостолическога Величества преузвищене милосты и привилегіомъ саутврдить есть біо, кой не за интересъ царскы а іощъ манѣ за народню какву хасну есть запустію, и не само тай манастирь Гргетегъ, него и други манастири у нашего господина митрополита епархій, от Гргетега: Старо Хоново, Стари Јазакъ, Мала Реметица, Петковача, и Динша, а тако чуемо да и у другима епархіама нашихъ владыка из доволних манастира калуђери разтерати есу, манастири пакъ сасвим запустили: и гди су досадъ свещеници наши по манастири служили Богу, и поіалы за державне цареве наше, цѣли дворъ, войнство, земалску госноду и остале службе божіе, онде сада различни скоти стое, и безчасти престолы и олтары божіе. А то нікому другому на хасну илити добитакъ ніе, веће само единое діаволу, ербо се онъ онде слави и весели, гди се найпре богъ славію, а сада се неслужећи ерамоти и погрѣуе. Навласти то овое нѣгово то есть діаволско найвеће веселѣ и радость, кадъ онъ види да христіани от христіана и очевидно и тайно претериванѣ и муке у своіой

вѣри и закону, а поредъ своихъ правица с великимъ крви пролитіємъ, и иманіємъ своимъ заслуженіємъ и у дану и у ноѣи тѣе и страдаю. А

13. Како смо и више препокорно за наше манастире вашему благоплеменитородію кой су запустили о поменули, тако і онеъ опоменути неоставлямо, да у дипломи другой светопочившаго императора римекако господина Леополда, чрезъ свою двореку мажареко канцеларию у години 1691. у въ пунктахъ привилегіалныхъ милостивѣйше за наше вѣрне заслуге издатыхъ, то есть: 10. 11. 12. 13. 14. 15. и 16. нестоитъ манастире наше разрушати и обарати, а такођеръ и цркве наше незидати. Но стоить да гдѣ годъ потреба позове, изнова зидати и правити собѣтвеномъ властію да можемо. А ми овде у вароши имали смо еднога торговца койе при своіой смрти евоме сину на дуни аманеть оставію, одну канелу у нашемъ гроблю гди може бити да млога праведна и света тѣлеса леже сазидати, у койой не само да би за оне мртве кой су у нашемъ гроблю покопати, но и за оне кои су от почетка сатвореня света помрли а такођер и за живе, прво за нова царская величества, то есть, дравне царево наше и цѣли дворъ и воинство, а друго и за оне мртве кой су светимъ крщеніємъ крщенъ Богъ молио се. Навластити пакъ и нужда изискивала а и сада изйскуе нама іоште одну цркву овде у нашей вароши імати, тесноте ради ове цркве кою сада имамо и ниемо от нова цесаро-

кратѣвскога и апостолическога величества ту милость добити могли, а узрока ради овога (що у обичаю ніе досадъ било намъ у гроблю канелу имати) а тое вама противъ свію наперед и после написанихъ и нашемъ господству добро познатихъ пунктовъ привилегіалныхъ навластити пакъ манастире наше обарати противъ пунктовъ 17. и 20. цркве наше неправити 12. и 16. велика неправда учивѣна есть, и не само да намъ из нова цркву или канелу созидати, него іоште ни старе покринити без дитаня, указаня серміе и нато допущеня, а такоѣрь: ни рачуна црковни без мирске власти по ново изданому регуламенту параграфу 5. нечинити заперѣно, а и тое намъ противно, и кога су ради узрока наше правице тако погажене, то дознати не можемо. Но знамо ми ово да све данке от насъ изискуемо како цареку порцію, племените вармеѣе такеу, тако і другу контрібуцію снахиску до данасъ никадъ дужни изостали ниемо, за кое намъ и земалски ефицїри засведочити могу а у правицахъ нашихъ нашими прадѣди и дѣди, а и браћомъ за преузвищенны овај дворъ аустрыекїи съ крвлю заслуженыхъ тако горко увреѣени есмо.

14. Погребаванѣ кодъ цркве и опела у цркви по нашему христіанскому досадешиѣму обичаю над мертвима савершивати сад се забранюе, но у кући да се тѣло опое, у сандукъ закуе, и отъ куѣе не у цркву но управо у гроблѣ поконати отнесе заповѣда се, говорећи: да отъ мртвый люди, кой се у

землю поконаваю кодъ цркве трую се други живи кой остаю после ныхъ люди.

Но ми имали смо а и имамо многе смртне прилике кое су се на овоме свету догађале; и нису онолико одъ већъ народу щету учинити могле, каконоти прво: у време последнѣга съ најглавнѣмъ закона христѣанскога непријателѣмъ на Белиграду рата, кад се земља била скужила; коликае онда нечистоћа аеромъ по околнихъ мѣстахъ ношена; и вису се она околна мѣста, или сасвимъ затаманила, но на кога е богъ послао ону смртъ, онај е от овога света и отишао, а на кога нѣ, онај дѣкле Богъ ктео живіое, и за ону пакъ милость свою Богъ после оне смрти, коликое пута по онихъ мѣстахъ, гдѣ куга била, садъ умножио народ а друго: от онихъ кои на овоме свѣту заслужи и правимъ земалскимъ судомъ публичной смрти предатисе мачемъ или коломъ осуђени буду, кое по смрти злочинце, недопусти земалскы судъ кадъ суди кога и на вешалахъ висити, како смо чули а ѣ очима нашимъ видели, да у три дана 30 душа на едному мѣсту за хрзуство обѣшене есу, от онихъ душа 22. скинути допущено а 11. на вешалахъ висило, докле годъ иструдило, осушило се, и само изонадало нѣ. Саде дакле нека изволе милостиво разсудити или се већма народъ от онихъ кой се у землю с 4 шука и више поконаваю, или пакъ отъ онихъ мачемъ и коломъ потренихъ, на колю или на вешалахъ за изгредъ свима лежећихъ и висећихъ, коихъ нечис-

тоѣа или смрадъ аером Богъ зна куда отнесе-
труе! Напоследакъ :

2. 15. Ми сви знадемо да ваше господство нови
календаръ у вашима рукама кога су у Карловцы
тайно и без свакога знања народа, нашъ госпо-
динъ архієпископъ и митрополитъ, е нашимъ вла-
дикама начинили и от имена карловачкога синода
млоге наше светковине, а навластити : ербеке у томъ
календару кассірали, и чрез протопопа у народъ
јавно публицирати послали, а и овоме майстерству
и изумлени или просто говорѣи (непаметній човекъ)
кудае то виово намереніе склонѣно досетити се мо-
же. Ербо у ново издатому 1771. години месецу
маю 29. дану регуламенту, у §. 27. стои : да уреж-
дене остале окромъ она велика 4 праздника, коя
су цѣли данъ праздновати огласили, ваше римске
свѣце нашъ народъ праздновати, и дуѣане затво-
рене от осмога до еданаестого саата затворене
держати : и нато от виова цесаро-кралѣвскаго и
апостолическаго Величанства милостивѣйше, земал-
ской по међю нама живућой господи, извршуети то
нашъ народъ гледати естъ заповеђено. Но ми ов-
дашня община наша право доказати можемо, да не
само прости народъ вашего закона, но и земалска
наша господа светковине свое римске по закону ка-
ко би потребовало несвете, ербо у години 1765.
месецу августу дану 15. то естъ на велику вашу
Господину, кад се насъ 25 у варошкому за отворе-
нѣ нашихъ дуѣана, кад никакове луце или прено-

не у време служеня ваше свете мисе чинили ни-
 смо, но само ваша деца ва дуѣани шила, от полъ
 10 саата у ютру до совршенога 4. после полдана
 у аресту били есмо, а онай исты данъ после полъ
 дана са своима конма и коли господа до мрака ра-
 дила есу: ми пакъ за исту светковину вашу арестъ
 трили а у дипломи другой блаженпочившега им-
 ператора римскога господина Леополда милостивѣй-
 ше за заслуге наше у параграфу 8. и 14. овако:
 да по обичаю восточне цркве греческога закона на
 уставъ старога календара Рассіановъ • слободно
 садржава се, и како до садъ тако и у напредакъ
 новога црковнихъ или мирскихъ щатуса ни ед-
 номъ досадомъ да им се недосади даровали есу.
 Нама пакъ како смо и найпре препокорно іавили,
 не само еданъ тай у поменутой 1765. години путъ
 да досада учинѣна есть; но и у 1763. години от
 племените вармеѣе офицера: у години пакъ 1773.
 покойнимъ вицекомесаромъ господаремъ Рицциомъ,
 светковину ваше Благовести цѣли данъ светковати
 есмо натеривати били, и за исту светковину изме-
 ѣу насъ еднога майстора по имениу Јоанна Милин-
 ковиѣа коне само свога дуѣана врата отворио, из-
 меѣу 9 и 10 саата у ютру, и потребомъ своіомъ за
 мало време послужити се прошао, когае онъ госпо-
 див Рицциѣа у три саата после полдне біо затво-
 ріо. А на исту господу офицере племените вармеѣе
 еремске гледаюѣи князь и ешкуть наши бивши
 оныхъ година от ванега закона; то есть у години

1773. кнезь Јоса Пинтарићъ и у години 1774. еш-
кутъ Ивша Влашићъ како на нама Вуковарци, тако
и на селяни закона нашего дуѣане наше затворали
и отъ селяна за ело на продаю донешено и остала
у контробентъ силомъ узимали, и францешканомъ
оу кластеръ за шрофъ пошилали. Вашегѣ пакъ за-
кона людма у све те путове, кои су на продаю
различне ствари доносили, нити господа офицери,
ни поменути кнезь Пинтерићъ а ни ешкутъ Вла-
шићъ, никому едне речи нису хотели рећи; дакле
то се очито види, да ништа друго нѣ веће само
една ненавидость, на насъ закона восточнога на-
шега люде, мы пакъ уздаюћи се на нашу госноду
митрополите и владике кадъ кой постане до оны по
своіой іавной у цркви предъ народомъ заклетви по
дипломе друге параграфу 26. уставъ свете наше
цркве право чувати хоћеу и ништа ново у наш
свети законъ да увести нећеу: и они наше светко-
винне, навластити сербске, коихъ до данашняга да-
на тѣлеса у Фрушкој Гори цѣла леже, кассирати
намислили и премъ дае неколико светаца сербскихъ
међу другима праздницы светковати синодъ оста-
вио, но нѣ хотѣо у календаръ поставити да се
светкую како би потребовало: зато ѣ е тога е очито
видити могуће да до послетка наша дѣца мало по
мало заборавили би, а наше дѣце дѣца до послетка
ни у памети своіой имали неби, да смо ми кадгодъ
отъ свога сербекога рода и колѣна свете и кои су
могући били угодити богу имали люде, веће да би

се сасвимъ име ниово заборавило; но ми те новине међю насъ ако и есу нашъ господинъ митрополітъ съ нашими владикама свеце наше кассирали и чрезъ протокона огласиты іоше у години 1776. есу дали, примити неможемо. Ербо нама наши светци нису за кассиранѣ, ниты нашимъ светцемъ нашъ господинъ митрополітъ съ нашими владикама ни ми, а ни други тко плаће недаемо, нити пак наши светци нама какву штету или убитакъ чине, веће іоше бога чрезъ нихъ славећи сваки благословъ и милость Божию надъ нами знамо да примамо.

Ако би ово нашъ Господинъ Митрополітъ съ нашими владикама, и съ цесаро-кралѣвскими комисарами безъ знаня нашихъ депутирта, или са знанѣмъ нашихъ депутирта на саборахъ бившихъ, савршили и уредили есу, надаюћи се да ћемо и ми съ нима нашъ законъ оставити и у други оттићи, и съ нашимъ светимъ закономъ како и онъ безбожно и бездушно играти се; то оня сви а и други, кога годъ онъ буде закона біо, нека нечино знаде, да ми закона нашего измѣнити нећемо и тврдо нека вѣруе да ми у коме смо се закону и вѣри народили и вѣрни богу и цару свагда досадъ били, у оному закону и вѣри хоћемо, а и желимо и друго Христово пришествіе дочекати, а цару своме државноме вѣрни бити. На другому пак Христову пришествію пророке, апостоле, седмо вселенске саборе, Васиља великога, Григоріа богослова і Јоаниа Златоустогъ, а и остале наше свете цркве учитель,

коима науки цѣли свѣтъ и сви закони, да су они насъ фалишно учили реѣи неможе, навластити (светога Йоанна богослова) ако ми штогодъ фалишно у закону нашему и вѣри имали будемо; а савъ свѣтъ нека слуша хоѣмо питати: дакле защо су они насъ преварили и нису намъ прави путь спасенія показали.

А до тога времена ако буде Богъ хотѣо и силомъ кой насъ нашъ благочестиви и свети законъ измѣнити, буде хотѣо натеривати; То мы от свега найпре сву децу нашу на изгубленіе, како Витдеемъ за Христа щое дао 14000 под мачъ Иродовъ а после наше деце и сами себе съ нашими женама, и осталимъ остаткомъ на различну смръть како штое пркѣва Никоміидиска у старо време двѣ тма своихъ мученика Диоклитіана и Максиміліана мучителя ватри предаа, предати готови есмо а от наше вѣре и закона еднога словца откинути или ново како накъ придаты неможемо. Боеѣи се странне кетве светога апостола Павла кой говори, во Галатомъ у глави првой, зачалу 199., ако мы или ангель съ неба благовѣститъ вамъ него щоемо мы благовѣстили, анатема да будетъ, и ове речи овай светы апоостоль нѣе еданнута само изговорію, но и повторію. На кое речи мы смншляюѣи у нашъ свети законъ ница ново примити неѣемо, нити смо мы нашимъ депутиртомъ у нашихъ пленинотенціяхъ кад су на саборе походили за измѣну закона, ни за нове календаре, ербо мы сами знадемо, да по две-

ма календари светковање светити неможемо, а јошъ маиѣ за какве нове уредбе да препоручили есмо : зашто кои човекъ двостручи у својой вѣри и закону и самъ дознати неможе нта вѣруе, тай дакле какоће вѣран бити државномъ своме цару и царству.

Зато ми и онетъ други путь милостиво ваше господство понизно молимо, да вы ово наше препонижѣйшее и препокорѣйшее моленіе, и плачевну и неволну тужбу нашу, кою вамъ по нашей браћи у руке пошилѣмо, право къ царскому двору, и поред исте тужбе наше от стране племените вармеѣе сремеке препоруку онакову послати не отрекли се, коя би препорука могла државныхъ царева нашихъ сердца, на нашъ славено-сербскый и вѣрни народъ умилостивити, и онет сва она коя су благоуотребѣйшее пиово цесаро-кралѣвско и апостолическо Величанство всемилостивѣйшая монархия наша, и госпоѣа мати, матерекій у напредъ поменутой 1743. години месецу јулио 4. дану за непорушену нашу вѣрност августѣйшему двору аустрискому, и заслуга от преди цесаровъ своихъ императоровъ римскихъ госнодей Леополда, Јосифа и Карола шестого, намъ дароване и потверѣене привилегіе милостивѣйшее потврдити и овако записати: Докле годъ овай родъ и народъ расианскій и сербскій у непоколебимой к намъ и Августному двору нашему аустрискому у вѣрности и покорности пребивати буде ; дотле и сва напредъ помянута у привилегіи преимущества, свобода милосты, допущеніа

и правниці, спокійно и без сваке досаде и препоне, уживати, употребляти, радоватися и хаснити да може изволили, а по овому обѣщанію из милости материнске ниова цесаро-кратѣвскога и апостолическога Величанства нама оглашеному пункту ми смо и онда били и сад смо, а и хоѣмо от рода нашего въ родъ вѣрны, послушни и благоговѣйни августѣйшему двору аустриескому, до найпоследнѣй кани крви наше бити, и даваѣмо свагда, коіасу царова цару: а коіа су божія богу. Само са свакомъ понизностію плачући просимо и молимо, да би ниова цесаро-кратѣвска и апостолическа Величанства, наше привилегіалне правниці от слова до слова потврдити и сву слободу стару нашу опетъ намъ натрагъ повратити и дати, новине пак међу насъ съ регуламентами послате оглашене башъ неереѣвна за насъ, своіомъ преузвишеномъ царском властимъ сасвимъ касирати и избрисати, а усађени страх у тѣлахъ и душахъ нашихъ фластеромъ милости свое милостивѣйше залечити изволили. А Богъ свемогући и праведни, на страшиномъ своемъ суду предъ цѣлимъ свѣтомъ нека суди међу нама и међу онима, коіасу на себе ту бригу узели, насъ кодъ ниовихъ цесаро-кратѣвскихъ и апостолическаго величества у немилость довести, и омразити, нове регуламенте за насъ саставити а наше привилегіе съ њима замазати, у коме уфању а без сваке сумње за нашу неослабну вѣрность и правду да прво от Бога, а после а от ниовихъ цесаро-кратѣв-

свихъ и апостолѣскаго Величества, како благоутробнѣйшихъ и за све препокорнѣйшея прошенія, наша, а молбе, совершенно утѣшеніе мы получитьи да хоѣмо, твердо надамо ее.

(С поља на рубруму стоји написано):

„Молба дата вармећи за дуѣане по превелегіа наши 760/.

Са овима исправама, држим, да није све неприљено, што се у овој архиви важнијега находи, и да ће се у оној гомили списа, још по гдекоја занимива исправа налазити, која руку чека, да ју из стољетне прашице на светло изнесе.

Још ми преостаје из ове архиве споменути, оне податке, из којих се види, када је и како је постала „добра вода“ са црквом својом преподобне мајке Параскеве, која као филиал вуковарској цркви светог оца Николаја припада и у којој се почемши од акатисне недеље до јесење свете Петке, сваке младе недеље, служба Божија служи.

„Добра вода“, ово на далеко познато, убаво место, на јужној страни, пол сата хода од Вуковара удаљено, на којој је наш неумрли Бранко тако радо боравио, лежи на десној страни Вуке, преко пута од горепоменуте шумице: „Адица“ зване, у умиљатој долини, на подножју повисоког брега, који се уз десну обалу Вуке до саме вароши протеже. Ово место било је, као што се прича, још концем прошлога века, тријем обрашћени пашњак, на коме су пастири своја стада пасли. Исти наиђу тамо на

извор са тако добром и бистром водом, да се по њему, не само цела долина, него и велики део онога брега брзо „добром водом“ назове. Мало затим пренесе се глас о лековитости тога извора и гатке како су роми, који су се том водом окунали, своје штаке на истом извору оставили.

Којим су начином Срби у посјед „добре воде“ дошли, о томе постоји једна гатка, коју сам у мом детињству причати чуо, и која је прије једне или две десетине година, по једном мени непознатом писцу, јамачно по моме причању, у „Јавору“ приопштена. Но оставимо ту гатку и пређимо на оно шта нам црквена архива о том вели.

Наши стари, или да са апоетолом Павлом рекнем: ови „ревнитељи свију добри дела“, чувши за овај извор, измоле брзо од тадашњег властелина грофа Емерика Елца не само дозволу, да тај извор у црквену сврху окупирати могу, него им овај писменом исправом, која се и данас у црквеној архиви похрањава, осим извора, још до 4. јутра уз исту граничеће ливаде поклони, са правом, да могу за посетиоце „добре воде“ и гостилник у црквену корист подићи, за које је право српска општина вуковарека истоме властелинству годишње два дуката све до 1848. године плаћала.

Чим су право ово добили, приону они живо око купљења прилога у самоме месту, те се, као што дотични, у истој архиви похрањени списак показује, обвежу: једни цигљу, други креч и песак,

трећи грађу, ови подвоз, они потребити новац даровати и тако подигну 1808. године међусобном општом дарезљивости својом јак и простран зидани свод, у два одељења и то једно: за извор, са две цеви, а друго: за приступ извору, поставе над извором икону и посвете исти 26. јула 1808. лицем на свету Петку. Године 1811. подигну прицемоћу црквене касе, из које 700 ф. узајме, над овим сводом, од тврдог материјала, лепу, угледну црквицу којој темељ дне 3. Јула 1811. свечано освете а исте године 11. Септембра крст чело олтара а 11. Децембра крст на торињу уздигну, посветивши и саму цркву преподобној матери Параскеви. За спомен свој поставе са десне стране извора малу мраморну плочу са овим натписом:

„Сей изворъ добрая вода называется кодъ преподобіи матери Параскеви соградиенъ сосердіемъ общества Старо вуковарскаго Храма Святаго оца Николаа, православнаго, грекокеунитскаго восточнаго вѣроисповѣданія, освятися дне 3. Августа 1808 гѣта.“

Годину дана за тим саграде били мало подаље од цркве, лепу кућу, од тврдог материјала са потребитим зградама, које и сад као гостилник за посетиоце „добре воде“ служи. Особиту заслугу стекли су око „добре воде“ Јован Плавшић и Алекса Адамовић од којих је први 1806—1809 а други 1810—1811 црквеним татором био; дочим је неки римокатолик Иван Антоновић своју ливаду, пре-

ко које се је, долазећи од пута извору, прелазити морало, црквеној општини поклоно.

Тако је постала „добра вода“ — ово далеко познато место, на ком се је о летњој и јесењој светој Петки побожни народ наш из Вуковара и околице, а у пређашње време и из свију крајева Срема и Славоније скупио и многи по тадашњем обичају верну сапутницу свога живота први пут угледао — не само извором знатних годишњих прихода за саму црквену општину вуковарску, него и за бивше ученике српских основних школа вуковарских, оно свето и позаборављено место, на којему су они у кругу својих родитеља и учитеља, сваке године по један дан у месецу Мају у свежем зраку и пролетњем зеленилу, лене дане невиног дечијег весеља и радости проводили.

Слушао сам, да је српска вуковарска општина у српству једна од првих била, која је по примеру западних народа, ову лепу мајску дечију свечаност усвојила и да је управо поводом истих свечаности, чини ми се од Луке Милованова, писца „опита к' српској сличноречности“, ова лепа песмица спевана:

1.

Лено ти је погледати
У пролеће Божји дар,
Када земља наша мати
Плодоноси прима жар;

Онда расте, онда цвета,
Зелен краси сва дрвета.

2.

Гдегод видиш птицу коју,
Богодани чујеш глас,
Којим пева песму своју,
Наслађује њоме нас:
Слушајући сласти ове,
Сваког тајно нешто зове.

3.

Сад сва младеж дан свечари
Једва чека, зове хај!
Красни ваздух, богодани,
Лепо време месец мај,
Пак на коли, или пешке,
Ако нема сметње тешке.

4.

И ми друзи сада где смо?
Какови је ово рај?
Училиште остависмо,
Па смо дошли сви у гај.
Да се скупа веселимо,
Да се овде почастимо.

5.

Ту закона јест наставник,
С учитељем, око нас,

Данас е нама славе празник
И весеља деле час;
Сви весели дакле стојмо,
Песму нову сада појмо.

6.

Многољетсвуј учитељу!
Милостиви Боже дај!
Местном нашем директору
Срећу дават не престај.
Милост нашем учитељу
Даруј њему у весељу!

Штета што ова лепа песмица са својом умиљном мелодијом, у последње време и у самој Вуковару, приликом ових мајских дечијих свечаности, све више и више уступа место другим ратоборним, за децу често пута неприкладним песмама данашњег времена.

Тако су наши стари радили, пак су им цркве биле пуне, да су од једне по две градили, а школе тесне, да су поред старе нову подизали. Хвала вам, блажене сене наших дедова и прадедова, јер све што боље и лепше имамо, све нас то на вас опомиње, све то вама захвалити можемо. Да, али није тада било радикалаца, либералаца, слободоумњака и клирикалаца. Слушајући млађи старијега, сви су они били родољубиви Срби и побожни пра-

вославни хришћани. А ми, данашњи потомци њихови, са нашим по избору уставно браним екупштинама! Колико нас труда и борбе етаје „избране“ одабрати, колико нам тешко пада „второга“ наћи. Дао Бог, да се наш подмладак на своје прадедове угледа, да по примеру њиховом своју снагу оцене чедније и праведније него ми, да своју снагу употребе сложније него ми, пак им неће бити цркве празне а школе — комуналне.

ШТАМПАРСКЕ ПОГРЕШКЕ.

СТРАНА	РЕД				
7	20	место:	Преулав.	треба:	Преузов.
7	21	"	Видаји	"	Вицаји.
8	21	"	Trugen	"	Brugen.
12	3	"	подчињавши	"	потчињавши.
12	12	"	заиста	"	за исти.
15	8	после	речи: <i>последњег</i>	долази:	пожунског сабора у име васцелог
15	9	"	" <i>да</i>	"	најсвечаније про- сведујем и молим да ми се
16	4	место:	пратили	треба:	тратили.
17	1	"	садањег	"	негдањег.
17	20	"	Шанда	"	Шанца.
17	27	"	наши	"	сами.
18	11	"	Илији	"	Исаји.
19	5	"	зовеши	"	зовеши.
21	11	"	рѣчно	"	вѣчно.
23	1	"	тицатися	"	тицатися.
26	7	"	неписуется	"	написуется.
29	14	"	обрешися	"	облещися.
31	29	"	договиѣ	"	договориѣ.
32	1	"	воцѣнилося	"	воцѣнилося.
33	29	"	1713	"	1743.
34	5	"	1777	"	1775.
35	3	"	Фартхер	"	Фиртлер.
39	13	"	Виденовичъ	"	Виценовичъ.
51	13	"	Багичанинъ	"	Баиччанинъ.
53	7	"	вредност	"	предност.
63	19	после	речи: <i>судъ</i>	долази:	у земљу покопати. веће осуди ны по смерти на колу до- кле год неистру- ле лежати. А тако земалски судъ

